

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous, Lappeenranta
Kansainvälinen kauppa
Venäjän-kauppa

Anton Perttunen

VENÄJÄN ERIKOISTALOUSALUEET JA SUOMALAISTEN YRITYSTEN NÄKEMYKSET ALUEISTA

Opinnäytetyö 2011

Anton Perttunen

Venäjän erikoistalousalueet ja suomalaisten yritysten näkemykset alueista, 56 sivua, 3 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta

Liiketalous, Kansainvälinen kauppa

Venäjän-kauppa

Ohjaaja: lehtori Sari Jokimies

Opinnäytetyön aiheena on tutkia Venäjän erikoistalousalueita. Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella, mitä Venäjän erikoistalousalueet tarjoavat ulkomaalaisille yrityksille ja millä keinoin ne houkuttelevat yrityksiä näille alueille. Tarkemmin tarkastellaan Pietarin ja Kaliningradin erikoistalousalueita, koska ne sijaitsevat maantieteellisesti Suomen lähellä ja saattavat kiinnostaa suomalaisia yrityksiä. Tarkoituksena on myös arvioida Venäjän erikoistalousalueiden vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia Lihdon luomaa SWOT-analyysiä käyttäen.

Tietoa kerättiin erilaisista lähteistä, kuten kirjoista, lehdistä ja Internetistä. Työn empiirinen tutkimus toteutettiin käyttäen laadullista tutkimusmenetelmää. Teoriaosuuden lisäksi työssä tehtiin Internet-kysely, johon osallistui Venäjälle etabloituneita suomalaisyrityksiä.

Teoriaosuudessa tarkastellaan ensin erikoistalousalueiden tarvetta ja asemaa taloudellisessa kehityksessä. Tämän jälkeen käydään läpi erityyppisiä kannustimia erikoistalousalueille ja luodaan katsaus erityyppisiin erikoistalousalueisiin ja niiden toimintaan. Työssä käydään läpi muun maailman saamia kokemuksia erikoistalousalueista ja niiden mahdollista käyttöä Venäjällä. Lopuksi tarkastellaan tarkemmin Pietarin ja Kaliningradin erikoistalousalueita.

Empiriaosuudessa pyritään selvittämään Venäjälle etabloituneiden suomalaisyritysten tietämystä Venäjän erikoistalousalueista ja ottamaan selvää, onko näillä yrityksillä toimintaa Venäjän erikoistalousalueilla ja onko yrityksillä ylipäätään tietoa erikoistalousalueiden tuomista eduista. Tämän lisäksi selvitetään, mitä tietoa yritykset kaipaavat Venäjän erikoistalousalueista. Empiriaosuudessa apuna on käytetty sähköistä kyselylomaketta, jonka avulla on saatu vastauksia Venäjälle etabloituneilta suomalaisilta yrityksiltä.

Asiasanat: Venäjä, erikoistalousalueet, Pietari, Kaliningrad

ABSTRACT

Anton Perttunen

Special Economic Zones in Russia, 56 pages, 3 appendices

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Degree Programme in International Business

Specialisation of Russian Trade

Bachelor's Thesis 2011

Instructor: Lecturer Sari Jokimies

The subject of the thesis was to investigate Russian special economic zones. The goal of the research was to investigate what Russia's special economic zones can offer to foreign companies and how they attract companies to these zones. To be more exact, special economic zones in St. Petersburg and Kaliningrad are under consideration here, as they are geographically close to Finland and of interest to Finnish companies. The aim was also to rate the strengths, weaknesses, opportunities and threats of Russia's special economic zones using a SWOT analysis by Liulto.

Information was collected from various sources such as books, magazines and the Internet. The empirical study was conducted using qualitative research methods. In addition to theoretical work, Internet survey was made for Finnish companies established in Russia.

In the theory part the need and position of economic development of Russia's economic zones is observed first. Then different kinds of incentives in Russia's special economic zones are investigated and a general overview of different kinds of special economic zones and their operational activities is created. Experiences of Russia's special economic zones and their potential use in Russia by other countries are discussed. Finally we examine more specifically the special economic zones in St. Petersburg and Kaliningrad.

The empirical study seeks to determine the level of knowledge of well-established Finnish companies working in Russia on Russian special economic zones to find out whether the companies are functioning in the special economic zones and if the companies have information on special economic benefits. What information companies need about Russia's special economic zones is determined. In the empirical study a web questionnaire to get answers from Finnish companies was used.

Keywords: Russia, special economic zones, St. Petersburg, Kaliningrad

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
1.1 Tutkimuksen aihe	6
1.2 Tutkimusongelmat	7
1.3 Viitekehys	8
1.4 Tutkimusmenetelmät	8
1.5 Työn rakenne	8
2 ERIKOISTALOUSALUEIDEN TARVE JA ASEMA TALOUDELLISESSA KEHITYKSESSÄ	9
2.1 Taloudelliset ja sosiaaliset tavoitteet	10
2.2 Tieteistekniset tehtävät	10
2.3 Yhteenvetona erikoistalousalueen tavoitteista	11
3 ERIKOISTALOUSALUEIDEN KANNUSTIMET JA TOIMINTA	12
3.1 Kaupalliset ja verokannustimet	12
3.2 Taloudelliset kannustimet	12
3.3 Erilaiset erikoistalousalueet ja niiden toiminta	13
4 MUUN MAAILMAN KOKEMUS ERIKOISTALOUSALUEISTA JA ALUEIDEN NYKYINEN TILA VENÄJÄLLÄ	15
4.1 Eri maiden kokemuksia erikoistalousalueista	16
4.2 Erikoistalousalueet innostavat Venäjällä	17
4.3 Alueet tarjoavat tuntuvia tulli- ja verohelpotuksia investoijille	17
4.4 Oikeus toimia erikoistalousalueella	18
4.5 Erikoistalousalueiden luominen Venäjälle	19
4.6 Alueiden käyttö Venäjällä	20
4.7 Mitä Venäjän erikoistalousalueet tarjoavat ulkomaalaisille yrityksille?	21
4.8 Alueiden nykyinen tila	23
4.9 SWOT-analyysi	24
4.10 Päätelmiä	29
5 PIETARIN JA KALININGRADIN ERIKOISTALOUSALUEET	31
5.1 Leningradin alueen talous kestää kriisissä	31
5.2 Ulkomaiset investoinnit saavuttivat uuden huipun	31
5.3 Inflaatio hieman maltillisempaa	32
5.4 Yritysten nettotulot laskivat puoleen	33
5.5 Pietarin erikoistalousalue	33
5.6 Tullietuudet Pietarin erikoistalousalueella	35
5.7 Pietarin erikoistalousalueen kehityssuunnitelma	35
5.8 Suomalainen liiketoiminta Leningradin alueella	36
5.9 Kaliningradin talouden kehitys	37
5.10 Kaliningradin lääni ja Suomi	38
5.11 Kaliningradin erikoistalousalue	40
5.12 Kaliningradin turisticalue	41
6 EMPIIRINEN TUTKIMUS	42
6.1 Kyselylomake	42
6.2 Kyselyn toteutus	43
6.3 Tulosten analysointi	44
7 KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET	44
7.1 Suomalaisten yritysten tietämys Venäjän erikoistalousalueista	45
7.2 Alueiden edut, markkinointi ja hyödyntäminen	47
7.3 Yritysten kokemuksia Venäjän erikoistalousalueista	50

8 PÄÄTELMÄT	52
LÄHTEET	56

LIITTEET

Liite 1 Suomenkielinen kyselylomake Venäjän erikoistalousalueista

Liite 2 Venäjänkielinen kyselylomake Venäjän erikoistalousalueista

Liite 3 Venäjän erikoistalousalueet

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen aihe

Opinnäytetyön aihe tuli esille Venäjän-kaupan logistiikkakurssilla. Tein aiheesta pienen esityksen, ja jo silloin aihe tuntui mielenkiintoiselta. Itse en tiennyt erikoistalousalueiden olemassaolosta Venäjällä, yksi syy tähän on niiden heikohko markkinointi. Kun tuli aika valita opinnäytetyön aihe, mieleen tuli lähinnä aiheita, joista on jo tehty monta oppiennäytetyötä. Halusin tehdä työn, josta saisin jotain uutta irti ja löytää aiheen, joka on harvinainen, mutta samalla mielenkiintoinen sekä hyödyllinen. Opinnäytetyössä otan selvää Venäjän erikoistalousalueiden asemasta taloudellisessa kehityksessä, tarkastelen erityyppisiä erikoistalousalueita ja niiden toimintaa sekä tutustun lähemmin Pietarin ja Kaliningradin erikoistalousalueisiin, koska maantieteisesti ne sijaitsevat lähellä Suomea ja voivat kiinnostaa suomalaisia yrityksiä ja sijoittajia.

Nykypäivänä erikoistalousalueet ovat Venäjällä yksi keino saavuttaa avoimuutta kansainvälisessä taloudessa ja edistää kansainvälistä yhteistyötä talouden alalla. Valtion luomien erikoistalousalueiden tavoitteena on luoda uusia työpaikkoja, tehostaa ulkomaankauppaa, houkuttaa ulkomaalaisia investoijia sekä asiantuntemuksen ja teknologian vaihto. (Danko & Okrut 2000, 29.)

Erikoistalousalueet voidaan myös nähdä Venäjällä keinona ratkaista vanhentuneen teollisuuden ja harvoin asuttujen alueiden taloudelliset ongelmat. (Danko & Okrut 2000, 29.)

Erikoistalousalueita on olemassa lähes kaikissa teollisuusmaissa. Yhdysvalloissa näitä alueita on yli 200. Vanhin ja suurin erikoistalousalue sijaitsee New Yorkissa, lisäksi alueita löytyy mm. Bostonista, Chicagosta, San Franciscosta, Seatlestä ja muista Yhdysvallan kaupungeista. Vuonna 1992 jalostettujen ja tuotujen tavaroiden arvo näillä alueilla oli 93,8 miljardia dollaria ja 90-luvun lopulla 130–150 miljardia dollaria vuodessa. Suurta suosiota erikoistalousalueet ovat nauttineet myös kehitysmaissa, joihin perustetaan jatkuvasti uusia erikois-

talousalueita. Erikoistalousalueet työllistävät yhteensä noin kolme miljoona ihmistä ympäri maailmaa. (Danko & Okrut 2000, 30–31.)

Aina erikoistalousalueiden luominen ei ole kannattavaa. Joissain tapauksissa nämä alueet ovat vahingoittaneet taloutta ja tulos on ollut tappiollinen. Hyviä esimerkkejä tästä ovat Sri Lanka ja Senegal, joissa erikoistalousalueiden luominen ei toiminut ja osoittautui kannattamattomaksi, joten alueet jouduttiin lakkauttamaan. Erityinen paikka on myös Venäjän erikoisalueilla, joiden roolia ei ole edelleenkään määritetty taloudessa selvästi. Yksikään nykyisistä erikoistalousalueista Venäjällä ei vastaa täysin kansainvälisiä normeja erikoistalousalueiden suhteen. (Danko & Okrut 2000, 30–31.)

Edelleenkään perustettujen erikoistalousalueiden rooli ei ole selvä Venäjän taloudessa, ja kiista näistä alueista jatkuu edelleen. Omia ja muiden kokemuksia tutkimalla autetaan paremmin määrittämään erikoistalousalueiden paikka Venäjän taloudellisessa ja poliittisessa elämässä.

1.2 Tutkimusongelmat

Tässä tutkimuksessa pyrin selvittämään Venäjälle etabloituneiden suomalaisyritysten tietämystä Venäjän erikoistalousalueista. Otan selvää, onko yrityksillä toimintaa Venäjän erikoistalousalueilla ja onko yrityksillä ylipäätään tietoa erikoistalousalueiden tuomista eduista. Selvitän, mitä tietoa yritykset kaipaavat Venäjän erikoistalousalueista.

Venäjällä erikoistalousalueita hyödynnetään vielä heikosti. Teoriaosuudessa tutkin, minkälaisia erikoistalousalueita Venäjällä on, kuinka niitä hyödynnetään, sekä minkälaisia etuuksia ne tarjoavat ulkomaalaisille yrityksille. Koska Venäjällä on toistakymmentä erikoistalousaluetta, tutustun niistä tarkemmin Pietarin ja Kaliningradin erikoistalousalueeseen. Nämä erikoistalousalueet ovat mielenkiintoisia, koska ne ovat lähimpänä Suomea ja voivat avata hyviä mahdollisuuksia suomalaisille yrityksille. En käy työssäni läpi alueiden muodostamisen prosessia, koska siinä joudutaan jo perehtymään liikkaa lakikirjoihin ja mennään juridiikan alueelle.

1.3 Viitekehys

Tutkimuksessani käytän venäläistä kirjallisuutta ja oppikirjoja, joissa kerrotaan Venäjän erikoistalousalueista. Käytän venäläistä kirjallisuutta, koska Suomen kielellä löytyy hyvin niukasti tietoa Venäjän erikoistalousalueista. Apuna ovat myös Internet- lähteet, lehdet ja tutkimukset Pietarin ja Kaliningradin alueista.

1.4 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmänä on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Tutkimus tehdään tarkoituksenmukaisesti valitulle kohdejoukolle, ei satunnaisotoksen menetelmää käyttäen. Tässä työssä vastauksia asetetuille kysymyksille saadaan kohdistamalla kyselylomake ainoastaan niille suomalaisille yrityksille, joilla on toimintaa Venäjällä.

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään vastaamaan tutkimuskysymykseen, tarkoituksena ei ole löytää totuutta tutkittavasta asiasta, vaan ymmärtää asia ja käsitellä se tutkimuksen aikana muodostuneiden tulkintojen avulla. Tutkimuskysymys on kuin arvoitus, ja tavoite on ratkaista tämä arvoitus tutkimuksen avulla. (Vilkkä 2005, 98.)

Teoriaosuudessa tutkin kirja- ja Internet-lähteitä apuna käyttäen Venäjän erikoistalousalueita ja tuon esille perustietoa alueista sekä niiden toiminnasta. Teoriaosuuden lisäksi kerään sähköisen haastattelulomakkeen avulla tietoa Venäjällä toimivilta suomalaisilta yrityksiltä. Lomakkeen tarkoituksena on ottaa selvää, minkälaista tietoa yrityksillä on Venäjän erikoistalousalueista, mitä tietoa ne mahdollisesti kaipaavat, sekä ovatko yritykset kiinnostuneita kyseisistä alueista ja niiden tarjoamista eduista.

1.5 Työn rakenne

Aluksi käyn läpi erikoistalousalueiden tarvetta ja niiden asemaa taloudellisessa kehityksessä, sen jälkeen tarkastelen erikoistalousalueiden kannustimia, miten alueet houkuttelevat yrityksiä. Käyn läpi erikoistalousalueiden eri tyypit, jonka avulla näkee erikoistalousalueiden jakautuneisuuden toimintasektoreiden mu-

kaan. Tarkastelen alueita SWOT–analyysia apuna käyttäen, sekä tutustun tarkemmin Pietarin ja Kaliningradin erikoistalousalueisiin. Työssä käytän apuna erilaisia taulukoita, jotka antavat paremman käsityksen mm. kyseisistä alueista ja niiden eduista.

2 ERIKOISTALOUSALUEIDEN TARVE JA ASEMA TALOUDELLISESSA KEHITYKSESSÄ

Seuraavaksi käydään läpi erikoistalousalueiden tarvetta ja asemaa taloudellisessa kehityksessä, lisäksi tarkastellaan erikoistalousalueiden taloudellisia, sosiaalisia sekä tieteisteknisiä tavoitteita ja tehtäviä.

Venäjän ja ulkomaan kirjallisuudessa ei ole vielä yhdenmukaista tulkintaa ja yleisesti hyväksyttyä määritelmää erikoistalousalueelle. Erikoistalousalue yleensä määritellään alueena, jolla on edullinen maantieteellinen ja taloudellinen sijainti. Alueella on yleensä esimerkiksi veroetuja ja tullaushelpotuksia. Aina erikoistalousalue ei ole vain osa maasta, vaan myös pieni valtio voi olla kokonaisuudessaan erikoistalousalue. (Lemeshko 1999, 44.)

Eri valtioilla on erilaiset määränpäättämät erikoistalousalueita luodessaan. Jotkut valtiot yrittävät ratkaista erikoistalousalueiden avulla tiettyjen alueiden ongelmat maan sisällä. Erikoistalousalueiden avulla pyritään ratkaisemaan ongelma-alueen työttömyystilanne, huono sosiaalinen ja taloudellinen kehitys sekä ajamaan tuottajien ja kuluttajien etuja. Toiset valtiot luovat erikoistalousalueita saadakseen alueille ulkomaalaisia sijoittajia ja heidät tuomaan tietotaitoa sekä nostaakseen ja parantaakseen kotimaisen tuotannon kilpailukykyä. (Lemeshko 1999, 44.)

Yleisten tavoitteiden lisäksi erikoistalousalueille asetetaan yleensä konkreettisia tehtäviä. Nämä tehtävät jaetaan kolmeen eri lohkoon: taloudelliset, sosiaaliset ja tieteistekniset tehtävät. (Noskov 2000, 90.)

2.1 Taloudelliset ja sosiaaliset tavoitteet

Erikoistalousalueille tavoitteena on houkutella ulkomaista ja kotimaista pääomaa luomalla erilaisten etuuskohtelujen avulla etuja taloudellisissa asioissa sekä helpottamalla yritysten toiminnan etenemistä alueilla.

Alueella pyritään myös käyttämään eduksi maantieteellistä työnjakoa kehittämään valmiiden tavaroiden vientiä ja korvaamaan osan tuonnista omalla tuotannolla. Lisäksi pyritään poistamaan valtion ulkomaankaupan monopoliasema, tarjoamalla mahdollisuus kannattavaan ulkomaankaupan toimintaan kaikille organisaatioille ja yrityksille erikoistalousalueilla. (Noskov 2000, 90.)

Sosiaalisina tavoitteina on nopeuttaa hitaasti kehittyviä maakuntia, lisätä työllisyyttä, luoda uusia työpaikkoja sekä torjua työttömyyttä omassa maassa. Yksi tavoitteista on työvoiman kouluttaminen ja ammattitaidon parantaminen käyttäen avuksi kansainvälistä kokemusta. Lisäksi kansainvälisen kokemuksen avulla pyritään kehittämään johto- ja finanssiporrasta. Väestöä pyritään tyydyttämään korkealaatuisilla tuotteilla ja kulutushyödykkeillä, sekä takamaan kotimaanmarkkinoiden kylläisyys. (Noskov 2000,90.)

2.2 Tieteistekniset tehtävät

Tarkoituksena on houkutella alueelle kotimaan ja ulkomaan kehittyntä teknologiaa, nopeuttaa innovaatio- ja käyttöönottoprosesseja, saada alueelle ulkomaalaisia tutkijoita ja asiantuntijoita sekä parantaa infrastruktuuria.

Monet erikoistalousalueet saavuttavat toiminnallaan hyvän kannattavuuden juuri ulkomaisten investointien avulla ja olemalla avoimia ulkomaiselle pääomalle. Alueen tarjoamat etuudet puolestaan vetävät ulkomaalaisia sijoittajia. Tietenkin erikoistalousalueista hyötyvät myös ulkomaiset sijoittajat. Ulkomaiset sijoittajat saavat alueelta verohelpotuksia, varmistavat pääsyn kansallisille ja alueellisille markkinoille. Tuotantokustannukset ovat matalammat ja työvoima palkkataso on pienempi. Mahdollisessa rahoituksessa korot ovat matalammat kuin alueen ul-

kopuolella. Lisäksi alue tarjoaa mahdollisuuden maanomistukseen. (Noskov 2000, 90.)

2.3 Yhteenvetona erikoistalousalueen tavoitteista

Erikoistalousalueiden tarkoituksena on houkutella ulkomaalaista osaamista ja teknologiaa, jonka avulla voidaan kohentaa ja elvyttää alueen taloutta sekä houkutella ulkomaalaista pääomaa kyseiselle alueelle. Näin alueelle saadaan rahavirta ja valtion valuuttavarat kasvavat, mikä on yksi keskeisimmistä erikoistalousalueen tavoitteista. Erikoistalousalueiden kautta pyritään takaamaan kotimaan kuluttajamarkkinoiden kylläisyys sekä parantamaan alueen työllisyystilannetta ja kehittämään paikallisen työvoiman ammattitaitoa.

Alueet auttavat kehittämään myös Venäjän markkinoille nykyaikaisen infrastruktuurin ja vauhdittavat hitaasti kehittyviä alueita. Erikoistalousalueiden avulla voidaan myös Venäjällä omaksua kansainvälistä kokemusta taloushallinnossa ja kotimaan yrityksissä. Venäjällä on laajat markkina-alueet, jotka houkuttelevat ulkomaalaisia investoijia, jotka puolestaan haluavat laajentaa toimintaansa uusille alueille kasvattaakseen markkinaosuuttaan. Kaikki tämä luo Venäjälle rahavirran ja kohentaa maan taloutta.

Erikoistalousalueiden kautta Venäjä saa paljon apua ulkomaalaisten osaamisesta ja heidän tuomastaan tietotaidosta, mutta alueita on osattava käyttää oikein. Olisi hyvin positiivista, jos edellä mainituista tavoitteista edes osa saataisiin toteutettua ja näin elvytettyä ongelma-alueiden taloutta. Valitettavasti monet alueet tänä päivänä eivät vastaa niihin kohdistettuihin odotuksiin, ja niiden toiminta joudutaan lopettamaan kokonaan. (Semjonov 1995, 36; Vasiljev 2000,8.)

3 ERIKOISTALOUSALUEIDEN KANNUSTIMET JA TOIMINTA

Erikoistalousalueen tehtävänä on olla tiukasti mukana maailmantaloudessa ja houkutella alueelle ulkomaisia sijoittajia sekä heidän pääomansa. Erikoistalousalueita luodaan yleensä hyvälle taloudellisille ja maantieteellisille paikoille. Alueita on paljon tärkeissä liikenteen solmukohdissa, lähellä vesistöjä, satamia ja lentokenttiä. Erikoistalousalueilla vallitsee erityinen oikeudellinen ja hallinnollinen järjestelmä. Houkutellakseen alueelle ulkomaista pääomaa, tuontiraaka-aineita, kalustoa sekä edistääkseen valmiin tuotannon vientiä alueella on huomattavia verohelpotuksia. Erikoistalousalueilla tullivalvonta on minimoitu ja omistusoikeusrajoitukset poistetaan. (Lemeshko 1999,40.)

Seuraavissa luvuissa käydään läpi kannustimia, joilla erikoistalousalueet houkuttelevat sijoittajia ja yrityksiä.

3.1 Kaupalliset ja verokannustimet

Kaupalliset kannustimet: Alueilla on erityinen tullitariffijärjestelmä, vienti- ja tuontitullausta on helpotettu tai poistettu kokonaan. Ulkomaankaupankäyntiä on helpotettu. (Lemeshko 1999, 44.)

Verokannustimia on olemassa tietyillä toimintasektoreilla. Nämä helpotukset voivat koskea esimerkiksi tulo- ja voittoverotusta, poistoja sekä palkka- ja liikenekustannuksia. Verohelpotus voi olla väliaikainen tai jopa pysyvä. Verohelpotukset eivät ole aina pääkannustimena erikoistalousalueilla ulkomaisille sijoittajille. Ennen yrityksen perustamista erikoistalousalueelle yleensä tarkastetaan maan poliittista vakautta, sijoituksen takeet, infrastruktuurin laatu, työvoiman ammattitaitoisuus, hallinnollisten toimenpiteiden yksinkertaisuus sekä sisämarkkinoilta saatavien komponenttien edullisuus. (Lemeshko 1999,44.)

3.2 Taloudelliset kannustimet

Taloudellisia helpotuksia ja erilaisia tukia tulee valtiolta edullisina lainoina. Muita taloudellisia etuja ovat esimerkiksi alhaiset vuokratustannukset, edullinen maanalue sekä ajoneuvovuokraus.

Hallinnollisia etuja luovat alueen viranomaiset helpottamalla yrityksen rekisteröintiprosessia. Työntekijöiden maahantuloa ja maastalähtöä helpotetaan. (Lemeshko 1999,44.)

3.3 Erilaiset erikoistalousalueet ja niiden toiminta

Seuraavaksi käydään läpi erikoistalousalueita, jotka ovat sijoittuneet eri toimintasektoreille. Tarkastellaan, minkälaisia erikoistalousalueita on olemassa ja mitä palveluja ne tarjoavat. Harvoin on alueita, jotka keskittyvät tarjoamaan vain tiettyä palvelua, teoriassa alueet kuitenkin jaetaan eri sektoreille, joita käydään läpi seuraavaksi.

Varastointialueet

Varastointiin keskittyvät erikoistalousalueet ovat alueita, joissa voidaan varastoida, ostaa ja myydä ulkomailla tuotettuja tavaroita ilman tulliveroa. Nämä alueet on luotu palvelemaan maailman markkinoita. Näitä alueita eivät koske maassa vallitsevat verosäädökset ja tullitariffit. Vaikka ne ovatkin vapaita alueita, valtio voi silti kontrolloida niiden käymää ulkomaankauppaa. (Smorodinskaja & Kapustin 1999,135.)

Vapaasatama-alueet

Vapaasatama-alueet tarjoavat varastoinnin lisäksi lastaus-, purkaus- ja uudelleenlastauspalveluja sekä alusten korjaus- ja huoltopalvelua. Yleensä satama-alueille kehittyy myös omaa toimintaa ja varastoinnin lisäksi siellä aletaan tuottaa tavaroita kotimaanmarkkinoille. (Smorodinskaja & Kapustin 1999,135.)

Vientiteollisuus- ja tuotantoalueet

Vientiteollisuuteen ja tuotantoon keskittyvät alueet. Näille alueille tuodaan puolivalmisteita ja komponentteja, joista kootaan vientiin tarkoitettuja tavaroita. On myös mahdollista maan omien raaka-aineiden käyttö, mutta tällöin yleensä käytetään maahantuojan kalustoa ja tekniikkaa tavaroiden tuotannossa. Autojen kokoaminen erikoistalousalueilla on edullista, koska maahantuoja ei joudu maksaman tulliveroa alueelle tuoduista autonosista alueelle. (Smorodinskaja & Kapustin 1999,136.)

Tiede- ja teknologiakeskukset

Tiede- ja teknologiakeskuksia voidaan pitää erillisenä ryhmänä. Nykykirjallisuudessa niitä kutsutaan teknologiapuistoiksi, teknopoleiksi, tieteellisiksi puistoiksi ja liikekeskuksiksi. Näille alueille on keskittynyt paljon moderneja tiede- ja teknologiayrityksiä. Yritykset ovat yleensä suuren tiedekeskuksen tai yliopiston ympärillä, joista saadaan korkeastikoulutettua työvoimaa yritysten tarpeisiin. Nämä keskukset luovat uusia työpaikkoja ja kehittävät maan korkeanteknologian osaamista. (Smorodinskaja & Kapustin 1999,136.)

Offshore–alueet

Offshore–alueet, joita kutsutaan myös veroparatiiseiksi, vetävät asiakkaita suosuisilla rahapoliittisilla ja taloudellisilla järjestelmillä. Näillä alueilla on korkeantasoin salassapitovelvollisuus pankki- ja kauppialalla sekä minimaalinen valtion puuttuminen liiketoimintaan. Näiden alueiden pääasiallinen ero on siinä, että ulkomaiset yritykset eivät saa harjoittaa minkäänlaista tavarantuotantoon liittyvää toimintaa. Offshore–alueilla on verohelpotuksia, eikä siellä ole valuuttarajoituksia. Alueelta voi viedä vapaasti ansaitsemansa tuoton ilman tullimaksuja. (Semjonov 1995, 40.)

Yhdistelmäerikoistalousalueet

Yhdistelmäerikoistalousalueet. Oikeassa elämässä alueita, jotka keskittyvät vain yhteen osa-alueeseen, ei käytännössä ole. Suositumpia erikoistalousalueita ovat sellaiset, joissa samalle alueelle yhdistyvät kauppa-, tulli-, tuotanto- ja tutkimussarat eli yhdistelmäalueet. Tällaiset yhdistelmäalueet houkuttelevat paljon sijoittajia eri liikealueilta. (Semjonov 1995, 40.)

Suljetut erikoistalousalueet

Suljetut erikoistalousalueet ovat kokonaan vientiin suuntautuneita alueita, joiden tarkoitus on saada tuloista vapaasti vaihdettavaa valuuttaa. Näitä alueita valvotaan ja alueelle tulevat ihmiset ja tavarat tarkastetaan. Alueen taloudellinen itsenäisyys luo näille alueille erityisen taloudellisen ilmaston.

Suljettuja alueita luodaan yleensä maa-alueille, jotka eivät ole sisämaassa, tyypillisiä paikkoja ovat saaret, niemet ja rannikkoalueet. Joskus näitä alueita voidaan luoda myös kaupungin sisälle. Suljettuja alueita luovat yleensä maat, joilla on alhainen taloudellinen kehitys sekä väestön hyvinvointi. (Semjonov 1995, 40.)

Integrointialueet

Integrointialueet ovat tiivistä mukana kansallisessa ja maailman taloudessa. Nämä alueet ovat tyypillisiä maissa, joissa kehittynyt markkinatalous ja valtio ovat usein mukana kansainvälisessä työnjaossa. Integrointialueet sopivat siis parhaiten maille, jotka ovat voimakkaasti mukana kansainvälisessä taloudessa. (Semjonov 1995,40.)

Nykyisin on paljon erilaisia erikoistalousalueita. Riippumatta niiden toimintamuodosta alueiden tarkoituksena on lisätä alueen ja maan vaurautta.

4 MUUN MAAILMAN KOKEMUS ERIKOISTALOUSALUEISTA JA ALUEIDEN NYKYINEN TILA VENÄJÄLLÄ

Tässä osassa tarkastellaan muun maailman kokemuksia erikoistalousalueista ja niiden mahdollista käyttöä Venäjällä. Käydään läpi alueita, jotka ovat menestyneet ja nostaneet jopa kokonaisen maan taloudellista tilaa. Tarkastellaan, mihin tarkoituksiin Venäjä on käyttänyt omia erikoistalousalueita. Lisäksi käydään läpi, minkälaisia erikoistalousalueita Venäjälle on luotu ja perehdytään alueiden nykyisen tilaan. Liuhton luomaa SWOT-analyysia apuna käyttäen käydään läpi Venäjän erikoistalousalueiden vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. (Liuhto 2009.) Lopuksi luodaan katsaus Venäjän erikoistalousalueisiin, kerrotaan mitä alueiden avulla pyritään vahvistamaan, mitä etuja alueet saavat käyttöönsä, mitä ne voivat tarjota investoijille ja millä keinon voi saada oikeuden toimia erikoistalousalueella.

4.1 Eri maiden kokemuksia erikoistalousalueista

Maailmassa toimii noin 400–2000 erikoistalousaluetta, eri laskutavan mukaan. Ensimmäiset erikoistalousalueet perustettiin Yhdysvaltoihin vuonna 1934. Alueet suunnattiin ulkomaankauppaan. Niiden tarkoituksena oli aktivoida ulkomaankauppatoimet vähentämällä tullikustannuksia. Lähinnä oli tarkoitus vähentää autonvalmistukseen tarvittavien komponenttien ja osien tuontituloja. (Smorodinskaja & Kapustin 1999,138–140.)

Erikoistalousalueiksi muuttuivat varastoalueet, lentokentät ja satamat. Yritykset, jotka toimivat näillä alueilla, eivät enää olleet Yhdysvaltojen tullivalvonnassa, jos tuontitavarat jatkoivat matkaa näiltä alueilta johonkin kolmanteen maahan. Tällä keinolla tullikustannukset vähenivät. Jos tavarat jatkoivat matkaa näiltä alueilta sisämaahan, jouduttiin käymään läpi tullimenettely ja toimimaan maan lainsäädännön mukaisesti. (Smorodinskaja & Kapustin 1999,138–140.)

Hyvä esimerkki menestyneestä erikoistalousalueesta on Irlantiin Shannon lentokentälle vuonna 1957 perustettu pieni alue. Alue oli kooltaan vaan 15 hehtaaria. Tarkoituksena oli luoda 300 uutta työpaikkaa, mutta tulokset olivat huomattavasti odotettua paremmat. Toinen hyvä esimerkki toimivasta erikoistalousalueesta on Englantilainen lentokenttä Dog Island (Englanti 1982). Tämän alueen koko on yli 2000 hehtaaria, siihen investointiin yli miljardi dollaria ja alueesta tuli kannattava. (Smorodinskaja & Kapustin 1999,140.)

Vuonna 1967 Brasiliaan luotiin erikoistalousalue Amazoniaan. Alueen käyttöön annettiin 36 miljoonaa neliökilometriä, tavoitteena oli edistää teollista tuotantoa. Tärkein keino tuotannon edistämiseksi oli verohelpotus. Alue kehittyi nopeasti, mikä nosti talouden tilaa koko Brasiliassa. Alueen toiminta keskittyi raaka-aine-, polttoaine- ja energia-aloille, joiden tuotteita kulutetaan Brasiliassa eniten. Tässä on hyvä esimerkki, miten maan taloutta voidaan parantaa verohelpotuksien avulla. Alueen vienti oli vain 3–5 % tuotannosta, eli lähes kaikki meni Brasilian oman käyttöön. (Smorodinskaja & Kapustin 1999,140.)

Vuonna 1978 Kiina perusti 14 erikoistalousaluetta rannikkokaupunkeihin. Tarkoituksena oli kehittää ulkomaankauppaa. Tässäkin tapauksessa alueiden valttina olivat vero- ja tulliedut. Alueille investoitiin perustamisvaiheessa 15–17 miljoonaa dollaria yhtä hehtaaria kohden. Alueisiin investointiin noin 22 miljardia dollaria, ja vuonna 1990 pelkästään Shenzhen alueen vienti oli 3 miljardia dollaria. (Smorodinskaja & Kapustin 1999,140.)

4.2 Erikoistalousalueet innostavat Venäjällä

Vuoden 2004 lokakuussa hyväksytyn lain mukaan perustettavien erikoistalousalueiden tarkoituksena on vahvistaa teollista tuotantoa ja korkean teknologian aloja. Erityistavoitteena on uusien tuotteiden ja tuotantotapojen synnyttäminen sekä kuljetustoiminnan infrastruktuurin kehittäminen.

Erikoistalousalueet perustetaan 20 vuoden pituista toimintakautta varten. Pääasiallisesti perustetut alueet ovat suuntautuneet teknologiaan ja keskittyneet teolliseen tuotantotoimintaan. Teknologia-alueet tai -puistot saavat käyttöönsä kahden neliökilometrin maa-alueen, ja teollisuusalueita varten varataan selvästi suurempia alueita, aina 20 neliökilometriin saakka.

Teknologia-alueille asettuvien yritysten edellytetään kehittävän, tuottavan ja markkinoivan tieteellisiä tai muita korkean teknologian tuotteita ja palveluita. Priorisoituja tehtäviä ovat uusien tietotekniikkaan ja elektroniikkaan perustuvien tuotteiden ja palveluiden testaus, tuotannolliset sovellukset sekä koemarkkinointi.

Tuotantotoimintaan keskittyvillä erikoistalousalueilla toimivien yritysten tehtävänä on lopputuotteiden valmistus ja osavalmistus sekä niiden markkinointi. (Idänkaupan vientipalvelut 2005.)

4.3 Alueet tarjoavat tuntuvia tulli- ja verohelpotuksia investoijille

Erikoistalousalueelle asettuvat yritykset vapautetaan omaisuusverosta ja maa-verosta viiden vuoden ajaksi. Lisäksi teknologia-alueilla toimivat yritykset mak-

savat sosiaaliveroa 14 prosenttia normaalin 26 prosentin asemasta. Teollisuusalueiden yritysten lisäkannustimia ovat puolestaan kaksinkertaisten poistojen salliminen sekä tuotekehityskulujen ja muiden tulevien kulujen alaskirjaaminen rajoituksetta. Erikoistalousalueita koskeva laki antaa lisäksi paikallisille ja alueellisille viranomaisille oikeuden soveltaa omia verokannustimiaan.

Merkittävää laissa on myös se, että erikoistalousalueiden yrityksiin ei sovelleta sellaisia verotuskäytännön muutoksia, jotka vaikuttaisivat kielteisesti niiden liiketoimintaan. Tämän periaatteen ulkopuolelle jäävät kuitenkin valmisteveron alaiset tuotteet.

Erikoistalousalueille ulkomailta tuodut tuotteet on vapautettu tullimaksuista ja arvonlisäverosta. Yritykset joutuvat kuitenkin antamaan vuosittain tulliviranomaisille luettelon vuoden aikana tuotavista tuotteista sekä tiedot niiden kierrosta ja lopullisesta käytöstä. Ilmoitusmenettelyn joustavuutta parantaa se, että yritykset voivat vuoden aikana kolmeen eri otteeseen korjata ja täsmentää vuosilmoituksiaan. (Idänkaupan vientipalvelut 2005.)

4.4 Oikeus toimia erikoistalousalueella

Saadakseen oikeuden toimia teknologia-alueella yrityksen on rekisteröidyttävä sille ja tehtävä toimintaa koskeva liikesopimus alueen johtoelimen kanssa. Perussopimukseen on kirjattu alueen ja yrityksen oikeudet ja velvoitteet, tonttimaan ja muun omaisuuden vuokraehdot, yrityksen liiketoimintasuunnitelma sekä projektin kehityssuunnitelma.

Teollisuusalueilla perusprosessi on sama. Niille asettuvilla yrityksillä on kuitenkin sopimuksella vahvistetut investointivelvoitteet. Yrityksen on sitouduttava erikoistalousalueella oloaikanaan vähintään 10 miljoonan euron investointeihin. Tästä summasta pitää yksi miljoona investoida heti ensimmäisen toimintavuoden aikana.

Investointeihin liittyen vuokralaisen pitää esittää erikseen vielä dokumentti, jossa myös pankki tai muu rahoituslaitos ilmoittaa hyväksyvänsä liiketoimintasuunnitelman.

Kummankin aluetyypin yrityksiltä on kielletty sivutoimipisteiden ja edustustojen perustaminen alueen ulkopuolelle muualla Venäjällä.

Ei ole mitään epäilyksiä siitä, etteivätkö tulli- ja verohelpotukset olisi tärkeä peruste erikoistalousalueille asettumista harkittaessa. Lisäksi yrityksen perustamisen sekä maan ja muun omaisuuden vuokrauksen yksinkertaistaminen on selvä etu. Myös viisumimenettelyä on yksinkertaistettu, joten ulkomaiset yritykset voivat tuoda tullessaan vaivattomammin myös omaa koulutettua henkilöstöään.

Erikoistalousalueiden perustamiselle on Venäjällä selvää tilausta. Kuukauden sisällä uuden lain voimaantulosta yli 30 alueellista ja kunnallista hallinto-organisaatiota jätti perustamisanomuksensa taloudellisen kehityksen ja kaupan ministeriölle. (Idänkaupan vientipalvelut 2005.)

4.5 Erikoistalousalueiden luominen Venäjälle

Venäjän innovaatiopotentiaali on todennäköisesti suurempi kuin useimmissa muissa maissa. Maa hyötyy merkittävästi pohjatieteestä ja hyvin kehittyneestä koulutusjärjestelmästä tieteen ja teknologian alalla. Silti todellisen innovaatio toiminnan indikaattorit ovat edelleen pettymys. Silmämepistävää on julkisten lähteiden ja havaittujen tulosten epätasapaino. Tämän puutteen korjaaminen on yksi suurimmista haasteista Venäjän innovaatiopolitiikassa. Toinen on kannustaa enemmän yksityisen sektorin osallistumista tutkimus- ja kehitystoimintaan, joka on vieläkin erittäin rajoittunutta. (Liuhto 2009.)

Tervettä liiketoimintaympäristöä voidaan pitää edellytyksenä innovatiivisen toiminnan lisääntymiselle. Venäjän innovaatiopolitiikan tulisi suunnitella huolellisesti ja tasapainotteisesti yleistä ja kohdennettua toimintaa. Tässä esitetään kaksi toimenpidettä, jotka olisivat ensimmäisiä painopisteitä hallitukselle: uudis-

taminen valtion tiede-alalla ja immateriaalioikeusjärjestelmän (IPR) vahvistaminen. (Liuhto 2009.)

Venäjälle on perustettu noin 20 erityistalousaluetta. Niistä neljä on innovaatioalueita, kaksi tuotantolaitoksen aluetta, seitsemän matkailun aluetta, kolme satama-aluetta ja kaksi vanhaa erikoistalousaluetta vuodesta 1990 eli Kaliningradin alue ja Magadanin alue. Lisäksi neljä rahapelien aluetta on avattu heinäkuussa 2009. (Liuhto 2009.)

4.6 Alueiden käyttö Venäjällä

Asiantuntijoiden mukaan monet erikoistalousalueet aloittavat toiminansa ensin varastointi- ja kauttakulkualueena vientituotannossa, josta vähitellen alueelle syntyy myös teollisuutta. Maailmalta saadun kokemuksen mukaan vienti maassa kasvaa keskimäärin 7 % vuodessa, mutta jos maassa toimii vientiin keskittyviä erikoistalousalueita, viennin kasvu on noin 20 % vuodessa. (Smorodinskaja & Kapustin 1999, 142.)

Maailmalla luodaan erikoistalousalueita parantamaan maan hyvinvointia. Tavoitteena on yleensä kasvattaa vientiä ja ulkomaankauppaa. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi käytetään yleensä vero- ja tullihelpotuksia.

Myös Venäjä ottaa oppia muista maista. Valitettavasti erikoistalousalueita Venäjällä on käytetty väärin tarkoituksiin. Erikoistalousalueista on tullut keino kiertää veroja, ansaita alkupääoma ja sen jälkeen lähteä ulkomaille. Alueet eivät palvele maata kokonaisuudessaan, vaan tiettyjä ryhmiä, jotka osaavat käyttää alueita hyödykseen. Venäjälle olisi tärkeä saada alueet palvelemaan koko maata, eikä pelkästään tiettyjä yrityksiä. Alueiden tulisi myös kehittää Venäjän teollisuutta ja teknologiaa, koska tällä hetkellä Venäjä on pahasti jäljessä teknisessä kehityksessä maailman johtavista teollisuusmaista. (Smorodinskaja & Kapustin 1999, 142.)

4.7 Mitä Venäjän erikoistalousalueet tarjoavat ulkomaalaisille yrityksille?

Tällä hetkellä Venäjän erityistalousalueet eivät tarjoa paljoakaan ulkomaisille yrityksille. Vaikka erityistalousalueet tarjoavat tiettyjä taloudellisia erikoisoikeuksia ja venäläiset tutkijat ovat yleensä hyvin päteviä, Venäjän huono maine aiheettomissa oikeuksissa, heikko innovaatiojärjestelmä, matalan teknologian kuva maasta, pieni tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoitus, ja hallinnollinen inertia vähentävät mahdolliset edut alueella. (Liuhto 2009.)

Kaliningradin erikoistalousalue on selvästi houkuttelevin alue ulkomaisille sijoittajille. Syy Kaliningradin menestykseen on se, että alue tarjoaa parempia taloudellisia etuuksia kuin alueet muualla Venäjällä. Toisaalta Kaliningradin erillisalueen sijainti vähentää kilpailuetuja yrityksille, jotka kohdistuvat Venäjälle. (Liuhto 2009.)

Toistaiseksi ei ole suuria suomalaisia yrityksiä, jotka toimisivat Venäjän erikoistalousalueella. Kuitenkin Suomen yritysten tulisi harkita investointia Kaliningradiin. Kaliningradin hallinnolla on hyvä maine sijoittajaystävällisyydestä, ja lisäksi Kaliningrad on lähellä Keski-Euroopan markkinoita. Jos alue alkaa houkutella lisää matkailijoita, voisi arvioida, että Suomen rakennusalan yritykset voivat löytää lisää kysyntää niiden korkealaatuisille tavaroille ja palveluille. Vaikka Kaliningrad tarjoaa parhaat taloudelliset hyödyt, voidaan ennustaa, että suomalaiset yritykset keskittyvät Pietarin erityistalousalueen tarkemmin kuin Kaliningradin ja muun Venäjän alueisiin. (Liuhto 2009.)

Seuraavasta taulukosta voi tarkastella vapaatalousalueiden tyypillisiä kokoja, tullin olemassaolon tarvetta, alueiden tarjoamia perusetuuksia, sekä maita ja alueita joissa kyseiset alueet useimmiten toimivat. Tarkemmin Venäjän erikoistalousalueita tyyppin ja työympäristöalueen mukaan käydään läpi taulukossa 4.4.1.

Taulukko 4.9.1 Vapaatalousalueiden päämallit: tyypilliset pinta-alat ja etuudet

Vapaatalousalueiden lajit	Koko (km ²)	Tullin olemassaolo	Perusetuudet	Pääalueet/ maat
Vapaakauppa-alueet	3 – 5 saakka	välttämätön	tullietuja	Kehitysmaissa ja kehittyneissä maissa sijaitsevat tärkeät liikennesolmut
Teollisuustuotannolliset: a) pisteitä	1 – 2 saakka	ei	tullietuja	Brasilia, Meksiko, Puerto Rico, Filippiinit, Karibian maat
b) teollisuuspuistot	0,1, - 0,5 1 - 20	ei välttämätön	tullietuja	Kaakkois-Aasian maat, Meksiko
Kaupallis-tuotannolliset	1 - 4	välttämätön	tullietuja	USA
Pienbisnesalueet	0,01 - 3	ei	finanssi- ja veroetuja	Intia, Lähi-itä, Argentiina, Ranska
Uuden tekniikan käyttöönottoalueet (tieteellis-tuotannolliset)	2 – 20	ei välttämätön	veroetuja	Kaakkois-Aasian NIC-maat*
Offshore- finanssikeskukset	0,05 – 0,1	ei	veroetuja	Karibian maat, Hongkong, Singapore
Kompleksialueet: a) erityistalousalueet	16 – 330	välttämätön	tulli-, finanssi- ja veroetuja	Kiina
b) Manaus-tyyppiset erikoisjärjestysalueet	2 200 000 (joista etuja saa alle 10 000 km ² -kokoinen alue)	välttämätön alueen tietyllä osalla	tulli-, finanssi- ja veroetuja	Brasilia (Manaus), Argentiina (Tulimaa)
c) erikoistalousalueet	Hallinnollis-alueellisten muodostumien rajojen sisällä (kaupunki, piiri)	välttämätön erikoisalueen rajojen sisällä sijaitsevilla tietyillä paikallisalueilla	tulli-, finanssi- ja veroetuja	Venäjä (Jantar, Nahodka, muita alueita koskevia hankkeita)

(*NIC - newly industrialized country (Новые индустриальные страны))
(Smorodinskaja & Kapustin 1999, 143.)

Jos Venäjän erityistalousalueet eivät tuota mitään konkreettisia makrotalouden tuloksia seuraavan vuosikymmenen puoliväliin aikana, niiden olemassaolo voi-

daan kyseenalaistaa, sillä jo vuonna 2025 monet erikoistalousalueet on lopetettava. (Liuhto 2009.)

4.8 Alueiden nykyinen tila

Nykyisin erikoistalousalueet tuottavat enemmän suunnitelmia kuin oikeata tuloa. Ainoastaan Kaliningradin ja Magadanin alueita voidaan kutsua täysin toimintakelpoisiksi, joten on liian aikaista tehdä mitään vakuuttavia päätelmiä erikoistalousalueiden vaikutuksesta Venäjään talouteen. Kuitenkin voidaan jo analysoida tiettyjä erikoistalousalueiden piirteitä ja luoda SWOT-analyysi. (Liuhto 2009.)

Erytistalousalueet eivät ole uusi asia Venäjällä. Ensimmäiset askeleet erityisalueiden kehittämiseksi tapahtuivat jo Neuvostoliitonvenäjän aikana 1980-luvun lopussa. Vuonna 1990 Venäjällä oli noin 10–20 erikoistalousaluetta. Nämä erityistalousalueet ovat saaneet paljon kritiikkiä, koska niitä väitettiin paikoiksi, joissa aktiivisesti harrastettiin laitonta liiketoimintaa. Jotkut venäläiset yritykset käyttivät erityistalousalueita kiertääkseen verot. Lopulta valtion viranomaiset päättivät lopettaa erityisalueet. (Liuhto 2009.)

Seuraavasta taulukosta voi tarkastella Venäjän erikoistalousalueita niiden tyyppin ja työympäristön mukaan. Alueet luokitellaan kuuden eri tyyppin mukaan, joita ovat innovaatio, teollisuus, turismi, satama, vanhatalous alue ja uutena on tullut uhkapelialue.

Taulukko 4.4.1 Venäjän erikoistalousalueet 2009 vuoden alussa

Alue	Tyyppi	Työympäristöalueet
Pietari	Innovaatio	Keskijännitetuotteet
Tomsk	Innovaatio	Teollisuuselektroniikka ja biotekniikka
Dubna	Innovaatio	ICT- ja bioteknologia
Zelenograd	Innovaatio	Mikro ja nano elektroniikka
Lipetsk	Teollisuus	Kotitalous ja teollisuus laitteet
Alabuga	Teollisuus	Auto- ja kemianteollisuuden osat
Altay Valley	Turismi	

Biriuzovaya Katun	Turismi	Luonto ja hiihto
Grand SPA Yutsha	Turismi	Hyvinvointikeskus, hiihto
New Anapa	Turismi	Purjehdus, vesiturheilu
Irkutsk	Turismi	Metsästys kalastus
Buryatia	Turismi	Luonto
Kurshkaya Kosa	Turismi	Luonto, purjehdus
Yemelyanovo	Satama	Rahtikeskus
Ulyanovsk	Satama	Rahtikeskus, lentokoneiden korjaus
Sovetskaya Gavan	Satama	Laivojen korjaus- kalanjalostus
Kaliningrad	Vanha talousalue	Tax free tuonti, kasaaminen
Magadan	Vanha talousalue	Taxfree tuontiin perustuva kokoaminen
Altay	Uhkapeli	Venäläisille
Krasnodar	Uhkapeli	Venäläisille
Kaliningrad	Uhkapeli	Venäläisille ja EU-kansalaisille
Primorie	Uhkapeli	Aasian alue

Vuosina 2005–2007 Venäjällä hyväksyttiin useita lakeja, jotka liittyvät erityisalueisiin, ja nykyisin on kuusi erikoistalousaluetyyppiä. Vuoden 2009 alussa Venäjällä toimi 22 erikoistalousaluetta, neljä niistä on innovaatioalueita, kaksi tuotantolaitoksen aluetta, seitsemän matkailun aluetta, kolme satama-aluetta, kaksi "vanhaa aluetta" ja neljä rahapelien aluetta. (Liuhto 2009.)

4.9 SWOT–analyysi

Liuhto on tarkastellut SWOT–analyysin avulla Venäjän erikoistalousalueiden vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia. Tässä luvussa käydään tarkemmin läpi nämä neljä kohtaa käyttäen apuna Liuhton (2009) tutkimusta. SWOT–analyysi auttaa paremmin ymmärtämään alueiden todellista tilannetta ja hahmottamaan kokonaiskuvaa alueiden toimivuudesta ja epäkohdista.

Vahvuudet

Lainsäädännöllinen perusta erityisalueilla on riittävän selkeä ja lainsäädäntö on liittovaltion tasolla. Se suojaa erityisaluealueen yrityksiä äkillisiltä ja odottamattomilta lainsäädännöllisiltä muutoksilta alueellisella tasolla.

Erikoistalousalueet tarjoavat tullietuuksia, verohelpotuksia ja muita oikeuksia, jotka antavat näillä alueilla sijaitseville yrityksille kilpailuetua, mutta veroedut eivät yksin houkuttele ulkomaisia yrityksiä investoimaan Venäjälle.

Johtavat ulkomaalaiset korkeanteknologian yritykset eivät ole investoineet Venäjän erikoistalousalueille, ja se ei muutu, ellei alueiden hallinto ala vakavasti houkuttella johtavia ulkomaisia korkean teknologian yrityksiä vyöhykkeelle vahvemman markkinoinnin avulla ja parantamalla julkisuuskuvaa Venäjän sijoitustävällisyydestä.

Erytyisalueiden laki perustuu "yhden ikkunan" periaatteeseen, joka vähentää yritysten byrokraattisia ongelmia. Erikoistalousalueiden hallinto voi olla erittäin arvokas ulkomaalaisille sijoittajille, mutta toisaalta erityiset palvelut jättävät tilaa korruptiolle.

Venäjä tarjoaa runsaasti koulutettua työvoimaa, joka on hinnaltaan kilpailukykyisempi verrattuna länsimaihin. Kuitenkin Aasiassa, kuten Kiinassa ja Intiassakin, asiantuntijoiden palkkataso on huomattavasti pienempi kuin Venäjällä. Lisäksi aivovuoto Venäjältä länteen heikentää ihmisten resurssipohja ja erityisalueet tuskin poistavat asiantuntijoiden siirtymistä pois Venäjältä lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä.

Matkailualueet on sijoitettu erittäin luonnonkauniisiin paikkoihin. Kuitenkin syrjäisen sijainnin takia venäläiset turistit valitsevat Mustan ja Azovin meren alueita sekä järviä Karjalan tasavallassa tai jopa Suomessa. Olisi järkevämpää vahvistaa olemassa olevia matkailukohteita, kuin niiden sijasta luoda uusia alueita aluepolitiikan tukemiseksi. (Liuhto 2009.)

Heikkoudet

Venäjän erityistalousalueet muistuttavat enemmän Neuvostoliiton-tyyppisiä "suunnitelmatehtaita" kuin todellisen toiminnan keskuksia, eli epärealistiset suunnitelmat ovat tyypillisiä Venäjän erityisalueille. Vain muutamat erityistalousalueet ovat aloittaneet toimintansa alkuperäisten suunnitelmien mukaisesti. Venäjällä ei ole muodostettu innovaatio-organisaatioketjua, ja tällä hetkellä Venäjän innovaatiokeskukset muistuttavat oasista Venäjän matalan teknologian aavikossa. Nykyisin prosessit valtion, tutkimusjärjestöjen ja yritysten välillä perustuvat byrokratian, eivät liiketoiminnan tavoitteisiin.

Tässä yhteydessä tulisi muistaa, että vain 30 % Venäjän tutkimus- ja kehitysmenoista rahoitetaan yrityksistä, kun osuus EU:ssa on yli 50 %, Yhdysvalloissa noin 60 % ja Japanissa lähes 75 %.

Erityisalueiden markkinointi on erittäin heikkoa Venäjän sisällä ja täysin olematonta ulkopuolella.

Uhkapelien erikoisalueet oli perustettu ylläpitämään alueellista politiikkaa. Kasinoit kuitenkin löytävät venäläisen asiakaskunnan, vaikka ne lopetettaisiin täysin Venäjällä. Uhkapelit muuttuvat tai aloittavat pimeän toiminnan, mutta niistä ei luovuta Venäjän suurimmissa kaupungeissa.

Satama-alueet olisi sijoitettava luontokohteisiin, joissa ne voivat jonain päivänä selviytyä ilman hallinnollisia oikeuksia. Tällä hetkellä vain Japanin lähelle sijoitettu merisatama täyttää tämän pääperusteen. On mielenkiintoista huomata, että satamien erityisalueita puuttuu loogisista solmukohtista, joita ovat Kaliningradin, Krasnodar, Leningradin ja Murmanskin alueita. Logistiikka on erittäin looginen ala liiketoiminnassa ja luonnottomien asioiden tukeminen osoittautuu kalliiksi ja tehottomaksi. (Liuhto 2009.)

Mahdollisuudet

Kuva erityisalueista on parantunut muun muassa venäläisen työvoiman, yritysten ja etenkin Venäjän päättäjien seurassa, eli erityistalousalueita ei enää pidetä rahanpesun ja korruption paikkoina. Kuitenkin vie paljon aikaa, ennen kuin Venäjän erikoistalousalueet tulevat tunnetuksi ulkomaisten yritysten keskuudessa.

Erytyistalousalueista voi tulla vielä yksi tapa alueellisten keskuksien vahvistamiseksi, mutta tämä edellyttää, että kehityksen nopeus kasvaa valtavasti. Tällä hetkellä erityistalousalueet kärsivät Venäjällä tavallisesta ongelmasta, eli hyvä valtion hallinnon tasolla olevaa ideaa ei ole tehokkaasti konkretisoitu aluetasolle.

Yhteistyö erikoistalousalueiden ja valtion rahoittamien teknologiakeskuksien, alueellisen teollisuuden ja yliopistojen välillä on huomattavasti alle potentiaalin, kuitenkin yhteinen toiminta Venäjän Nanoteknologia Corporation ja joidenkin erikoistalousalueiden välillä saattaa antaa joitakin tuloksia korkean teknologian verkon luomiseksi Venäjällä.

Kuitenkin tärkeintä on nykyistä tiiviimpi yhteistyö maailman johtavien korkean teknologian maiden ja maailmanlaajuisen tutkimus- ja kehitysyriyten kanssa, mistä erityistalousalueet hyötyisi erittäin paljon. (Liuhto 2009.)

Uhat

Useat erityisalueet suljetaan ennen vuotta 2020 tai jopa aikaisemmin, jos Venäjä päättää peruuttaa erikoistalousaluelait alueilla, joilla on heikko suorituskyky. Venäjä voi lopettaa investoinnin alueille, joiden tuotto on heikko.

Venäjän mahdollinen WTO-jäsenitys saattaa pakottaa sulkemaan erityisalueita ja korvamaan aiheutuneet tappiot erikoistalousalueen asukkaille. On korostettava, että Venäjän WTO-jäsenitys on kaikkea muuta kun varmaa.

Sotilaallisen teollisuuden kompleksin rooli Venäjän innovaatioiden kehittämisessä häiritsee niin Venäjän yksityisiä yrityksiä kuin myös ulkomaalaisia yrityksiä. Kilpailu pakottaa yrityksiä innovaatioihin, ja aloilla, joilla on rajoitettu innovaatio, se voi vahingoittaa talouden monipuolisuutta.

Armeijan innovaatiotoiminnalle järjestelmä merkitsisi, että kilpailu olisi korvattava valvonta- ja salassapitovelvollisuudella.

Venäjän erityistalousalueet eivät saisi laiminlyödä ulkomaisia investointeja vähintään kuudesta syystä:

1. Ulkomaiset yritykset tuovat lisää tutkimus- ja kehityspääomaa Venäjälle
2. Ulkomaiset yritykset tuovat kehittyneitä teknologioita ja parhaita käytäntöjä, jotka ovat hyvin tärkeitä Venäjälle.
3. Ilman johtavien ulkomaisten tutkimus- ja kehitysyriyten osallistumista Venäjän innovaatioverkosto keskittyy kotimaan tarpeiden sijasta maailmanlaajuisiin mahdollisuuksiin.
4. Ulkomaiset yritykset vauhdittavat kilpailua, eli ne tuovat vauhtia Venäjän pysähtyneelle innovaatiosektorille.
5. Johtavilla ulkomaalaisilla innovoijilla on parempi näkemys tulevaisuuden innovaatioista, jopa parempi, kuin parhaiden informoiduilla byrokraateilla
6. Ulkomaisten korkeateknologiayriyten houkuttelemine Venäjälle on tehokas tapa siirtyä raaka-aineen tuottajasta kohti korkeanteknologiaa, koska ulkomaalaisilla yrityksillä on paljon sellaista tietoa, jota Venäjällä ei ole.

Venäjän olisi parannettava ja päivitettävää innovaatiojärjestelmää, jolloin huiputeknologiavallankumous voisi onnistua. Nykyinen talouskriisi hidastaa erityisalueiden kehitystä, koska alueiden ja yritysten on keskityttävä varmistamaan oman liiketoiminnan jatkumine, eikä innovaatioita pystytä kehittämään halutulla tavalla. Koska uudesta erityistalousaluelaista on kulunut suhteellisen vähän aikaa, tulokset ovat vielä hyvin vaatimattomia eivätkä täysin kuvaa huomisen mahdollisuuksia. Parempi kuva kehityksestä saadaan 3–5 vuoden päästä. (Liuhto 2009.)

4.10 Päätelmiä

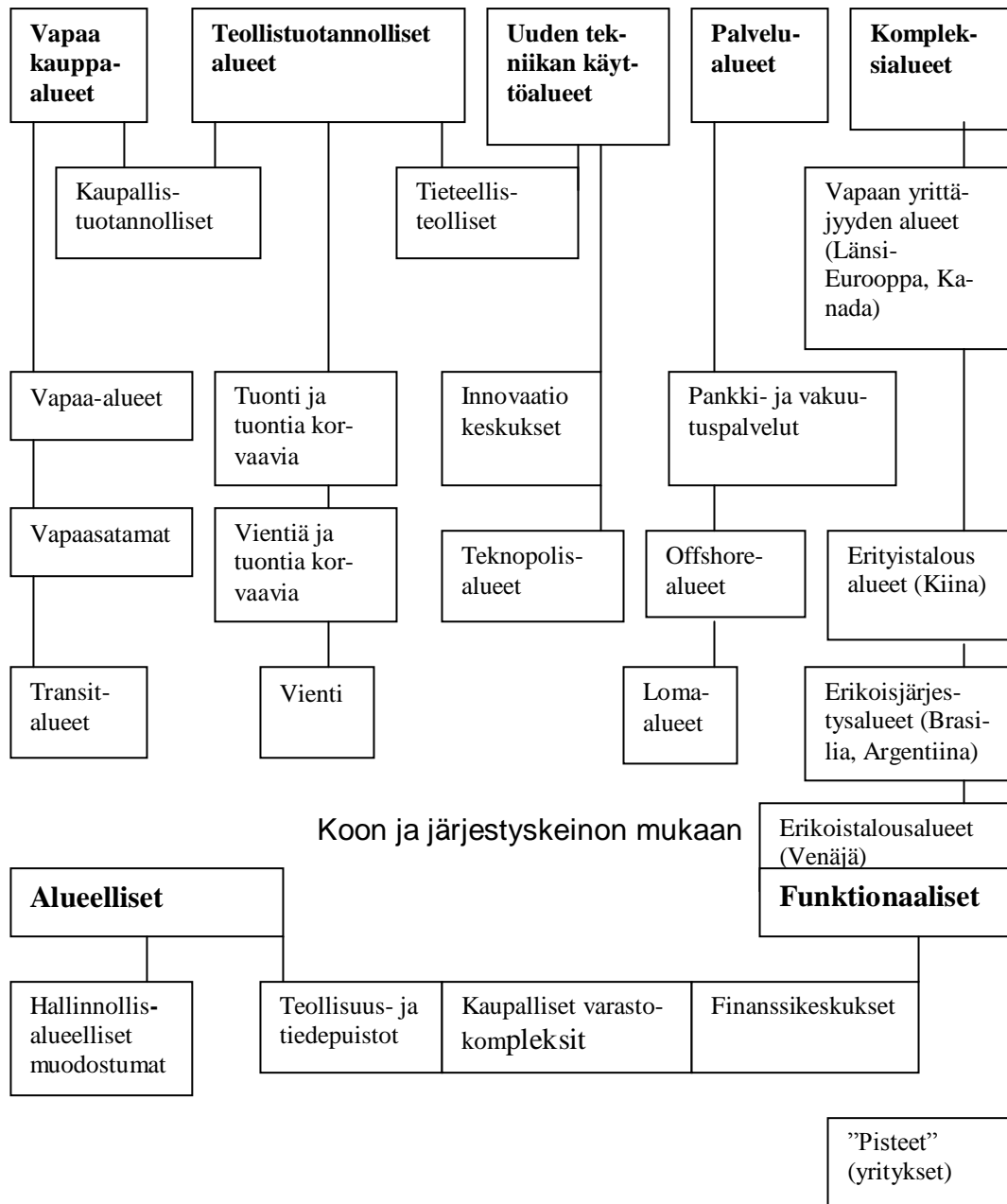
Venäjä voisi kehittää maantieteellisen sijaintinsa ansiosta satama-alueiden kapasiteettia. Erikoistalousalueen tehokas käyttö satama-alueilla nopeuttaisi Venäjän integroitumista maailmantalouteen sekä vetäisi Venäjälle tavaravirtoja ja pääomaa.

Maailman käytäntö osoittaa, että erikoistalousalueiden luominen tehostaa tiettyjen alueiden toimintaa. Pääasiallisesti alueita luodaan ratkaisemaan tiettyjä taloudellisia ongelmia ja tukemaan strategisia ohjelmia ja hankkeita.

Erikoistalousalueita luodaan pääsääntöisesti rajan pintaan. Alueilla on usein kehittynyt kuljetus, sosiaalinen ja teollisuusinfrastruktuuri. Joissakin tapauksissa erikoistalousalueita luodaan uusille potentiaalisille alueille, joilla ei ole yllä mainittuja etuja, mutta on runsaasti arvokkaita luonnonvaroja.

Byrokratian vuoksi Venäjällä edelleen erikoistalousalueiden kehitys on hidasta. Taulukosta 4.2.1 voimme tarkastella Venäläisten asiantuntijoiden laatima ryhmitelyä eri talousalueille.

Taulukko 4.2.1 Vapaatalousalueiden ”perhe” talouden erikoistumisen mukaan
(Danko & Okrut 2000, 328.)

Toiminnallinen rakenne erikoistalousalueilla Venäjällä on kuitenkin riittävän monipuolinen. Joskus on vaikea luokitella mihin luokkaan erikoistalousalue kuuluu, sillä ne ovat ominaisuuksiltaan hyvin monialaisia.

5 PIETARIN JA KALININGRADIN ERIKOISTALOUSALUEET

Seuraavaksi käsitellään Leningradin ja Kaliningradin alueiden taloutta yleisellä tasolla, minkä jälkeen siirrytään käsittelemään Pietarin ja Kaliningradin erikoistalousalueita. Aluksi käydään läpi Leningradin alueen talouden kestämistä kriisissä, tämän jälkeen tarkastellaan ulkomaalaisten investointeja Leningradin alueeseen, sitten luodaan katsaus alueen inflaatioon ja yritysten nettotuloihin. Leningradin alueen yleiskatsauksen jälkeen, käsitellään tarkemmin Pietarin erikoistalousaluetta, alueen tarjoamia tullietuja sekä Pietarin erikoistalousalueen kehityssuunnitelmaa ja suomalaisten liiketoimintaa Leningradin alueella. Leningradin alueen ja Pietarin erikoistalousalueen katsauksen jälkeen siirrytään käsittelemään Kaliningradin läänin talouden kehitystä ja etuja ja käydään läpi, mitä alue voi tarjota suomalaisille yrityksille ja sijoittajille. Lopuksi tarkastellaan Kaliningradin erikoistalousaluetta sekä turistialuetta ja matkailun merkitystä Kaliningradin alueella.

5.1 Leningradin alueen talous kestää kriisissä

Vuoden 2009 ensimmäisellä puoliskolla Leningradin alueen talous supistui maailmanlaajuisesta talouskriisistä. Kuitenkin verrattuna muihin Venäjän alueisiin Leningradin alueella lasku oli vähäisempää sen talouden monipuolisemman rakenteen ansiosta. Leningradin alueen teollisuustuotanto laski reaalisesti 8,9 %, rakennusala supistui 10,4 % ja vähittäiskaupan liikevaihto laski 1,0 % verrattuna vuoden 2008 ensimmäisen puoliskoon. Samalla alueen maataloustuotanto ja kuluttajapalvelut kasvoivat 5,2 % ja 1,6 % tässä järjestyksessä. (Helsingin Sanomat 2009.)

5.2 Ulkomaiset investoinnit saavuttivat uuden huipun

Vuoden 2009 ensimmäisellä puoliskolla ulkomaiset investoinnit kasvoivat 2,3-kertaisiksi nimellisesti dollarimääräisenä laskettuna, kun verrataan niitä edellisen vuoden saman periodin investointeihin. Kasvun mahdollisti muun pitkän aikavälin lainanoton kasvu 7,2-kertaiseksi, eli 764,4 miljoonaan dollariin. Muut pitkän

aikavälin lainat määritellään lainajaltaan yli 180 päivää kestäviksi, ja varojen lähde on ulkomailta yritykseen sitoutumattomilta tahoilta (esimerkiksi ei yrityksen ulkomailta asuvilta omistajilta).

Taulukko 5.4.1 Ulkomaiset investoinnit, miljoonaa dollaria (Helsingin Sanomat 2009.)

	2006	2007	2008	2009	Muutos %
Ulkomaiset kokonaisinvestoinnit	540,4	1015,3	961,2	928,6	129,9
Ulkomaankaupan liikevaihto	11520	14832	20325	4860	- 52,3
Vienti	6830	8284	11589	3079	- 46,1
Tuonti	4690	6548	8736	1781	- 60,3
Kauppataase	2140	1736	2853	1298	- 5,8

Ulkomaisten investointien alakohtainen tarkastelu osoittaa, että kyseiset muut lainat investoitiin lähinnä kuljetusvälineiden valmistukseen (513 miljoonaa dollaria) ja paperin ja sellun valmistukseen sekä painotoimintaan (160 miljoonaa dollaria). Näiden alojen osuudet ulkomaisten investointien rakenteessa Leningradin alueella olivat 56,3 % ja 17,2 % tässä järjestyksessä. Suurimmat investoijamaat olivat USA (55,6 % kaikista investoinneista). Alankomaat (20,6 %), Suomi (7,1 %), Itävalta (4,8 %) ja Tanska (4,2 %). Amerikkalainen Ford Motors näyttää olleen suurin yksittäinen investoija alueella yli puolen miljardin dollarin investoinneillaan uuteen tuotantolinjaansa (Ford Mondeo) Vsevolozskissa. Suurin määrä suoria ulkomaisia investointeja tuli Itävallasta (43 miljoonaa dollaria) yllä mainittuun Mayr-Melnhof Holzin sahaan Tsudtskissa. (Helsingin Sanomat 2009.)

5.3 Inflaatio hieman maltillisempaa

Vuoden 2009 ensimmäisellä puoliskolla kuluttajahinnat kasvoivat 8,7 % (joulukuu 2008 -kesäkuu 2009) verrattuna vuoden takaisiin kuluttajahintoihin. Elintarvikkeiden hinnat nousivat 8,6 %, muut hyödykkeet 5,2 % ja palveluiden hinnat 13,7 %. Toisaalta bensinin hinta laski 8,6 %. Kananmunien ja kasvisöljyn hinnat myös laskivat (23,5 % ja 19,9 % tässä järjestyksessä). Samaan aikana vihanneiden hinnat kasvoivat keskimäärin 30,7 %. Muiden kuin elintarviketuotteiden ryhmässä eniten kasvoivat lääkkeiden (16,3 %) ja tupakkatuotteiden (20,6 %) hinnat. (Helsingin Sanomat 2009.)

5.4 Yritysten nettotulot laskivat puoleen

Yritysten tulot romahtivat taantumien seurauksena. Vuoden 2009 ensimmäisellä puoliskolla suurten ja keskisuurten yritysten nettotulot olivat 47,1 % nimellisarvoltaan vähemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Taulukko 5.6.1 Suurten ja keskisuurten yrityksen nettotulot vuoden 2009 ensimmäisellä puoliskolla (Helsingin Sanomat 2009.)

	Milj.RUR	Muutos, %	Tappiollisten yritysten osuus, %
Maa- ja metsätalous	1465	- 1,5	22,6
Kaivosala	- 300	X	53,3
Tehdasteollisuus	4317	- 80,2	45,3
Energia-, kaasu- ja vesihuolto	1236	4,9	41,8
Rakennusala	1582	- 0,5	38,5
Kauppa	- 615	X	20,2
Kuljetus- ja viestintäala	13567	26,8	57,3
Kiinteistöväälitys	- 863	X	40,4
Yhteensä	20273	- 47,1	37,2

* - verrattuna samaan periodiin vuotta aikaisemmin

Tehdastuotantoyritysten nettotulot laskivat 80,2 % ja kaivos- ja kaupan alan nettotulot olivat tappiollisia. Tästä huolimatta tappiollisten yritysten osuus säilyi suhteellisen alhaisena. Kaksi kolmasosaa nettotuloista ansaittiin kuljetus- ja viestintäalalla, vaikka kyseisellä sektorilla tappiollisten yritysten osuus oli suurin. (Helsingin Sanomat 2009.)

5.5 Pietarin erikoistalousalue

Pietarin SEZ tarjoaa lähes samoja veroetuuksia kuin muut alueet, mutta siitä tekee erikoisen, sen sijainti. Tämä ikkuna länteen voi kehittyä suureksi innovaatiokeskukseksi, jos se onnistuu houkuttelemaan johtavia ulkomaisia innovatiivisia yrityksiä. Kuitenkin tähän mennessä tulokset ovat olleet vähäiset. Venäjän seisautusmenettely tarkoittaa, että innovaation välinen ero Venäjän ja ulkomaiden välillä kasvaa, koska ympäröivä maailma menee eteenpäin, kun taas Venäjä pysyy suhteellisen muuttumattomana. (Liuhto 2009.)

Alueella ei ole vielä täysin aloitettu toimintaa, koska rakentamisen prosessi ei ole vielä valmis. Kansainvälinen rahoituskriisi saattaa hidastaa alueen käynnistämistä edelleen, koska tietyt keskeiset rahoittajat kärsivät vakavista taloudellisista ongelmista. (Liuhto 2009.)

Pietarin erikoistalousalue on ilmaissut kiinnostuksensa keskittyä tuotantoon ohjelmistojen, tietotekniikkaan, kulutuselektroniikan laitteisiin, sekä sotilas- ja siviili-ilmailuun. Kuitenkin Pietarilla on kaksi etua. Yksi niistä on se, että Anatolij Chubais on kotoisin Pietarista ja hänen johtamansa Rusnano tekee huomattavaa yhteistyötä Pietarin kaupungin kanssa. Toinen valtti on Pietarin länsimainen naapurimaa Suomi. Suomi on yksi maailman johtavista korkean teknologian maista, ja innovaatioiden yhteistyö Suomen ja Pietarin välillä olisi hyvin luonnollista. Jotkut Suomen innovaatiojärjestelmistä ovat jo rantautuneet Pietariin. (Liuhto 2009.)

Pietarissa on jo muodostunut useita innovaatiokeskuksia mm. Technopolis ja Bonch Bruevich Technology Park. Toivottavasti kaupungin hallinto ei puutu kilpailun, mutta mahdollistaa luonnollisen kilpailukyvyn synnyn. Vapaa kilpailu on paras tapa välttää kalliita päällekkäisyyksiä innovaatioiden välillä ja luoda aidosti kestävä ja maailmanlaajuisesti kilpailukykyinen innovaatioklusteri Pietariin. (Liuhto 2009.)

Vaikka Pietari muuttuu innovaatioikkunaksi, täytyy muistaa, että ulkomaiset sijoittajat eivät ole kiinnostuneet vain ikkunasta, vaan koko talosta, ja siksi Venäjän pitäisi rakentaa maan innovaatiojärjestelmää ja investointiolosuhteita kokonaisuutena. Erityisesti Venäjän tulisi parantaa aineettomien oikeuksien kunnioittamista ja tukea vapaata kilpailua. (Liuhto 2009.)

5.6 Tullietuudet Pietarin erikoistalousalueella

Taulukosta voi tarkastella joitakin verotyyppejä sekä vertailla yhteisiä ehtoja ja ehtoja vapaatalousalueen sisällä.

Taulukko 5.1.1 Veroedut Pietarin vapaatalousalueilla (Erytistalousaluehallinto 2010a.)

Verotyypit	Yhteiset ehdot	Vapaatalousalueen sisällä
vakuutusmaksut (paitsi yhtenäinen sosiaalivero)	34 %	?%
tullimaksut	tullitariffien mukaan	ulkomaalaisten tuotteiden myyntihintaan ei lisätä tullimaksuja, eikä ALV:tä
maavero	max 1,5%	0%
liikennevero	f (moottoriteho, alue)	0%
omaisuusvero	2,2%	0%
voittovero <i>Research & Development-kulut (tuloksesta huolimatta) kohdistetaan sille verokaudelle, jonka aikana ne oli tehty ja lasketaan faktisen kulujen mukaisesti</i>	20%	15,5%

Pietarin erikoistalousalueella on voimassa vapaatullialue-käytäntö. Vapaatullialueella käytetään tullimenettelyä, jonka johdosta erikoistalousalueella sijaitsevista ja käytettävistä tavaroista ei tarvitse suorittaa tulli- ja arvolisäveromaksua. Venäjältä lähtöisin olevista tavaroista alueella joudutaan maksamaan valmisteveroa, kun tavara lähtee ulkomaille, vientitullia ei tarvitse maksaa. (Erytistalousaluehallinto 2010a.)

5.7 Pietarin erikoistalousalueen kehityssuunnitelma

Pietarin erikoistalousalue on perustettu kehittämään korkeateknologiaa, lääketieteellistä kalustoa, elektroniikkaa, tietoliikennettä, bioteknologiaa, innovaatio- ja liikenneinfrastruktuuria.

Taulukko 5.2.1 Pietarin erikoistalousalueen kehittämissuunnitelma vuosille 2007–2010 (Erytistalousaluehallinto 2010b.)

Vuosi	2007	2008	2009	2010
Perustajien määrä	4	10	35	70
Työpaikat	700	2600	3500	9000
Investoinnit (milj.rub)	450	1600	6000	10000

Alueelle on suunnitteilla luoda ohjelmistojen kehittämiseen liittyvää toimintaa, kehittää viestintämuotoja, siviili- ja sotilasilmalutetekniikkaa, sekä lääketieteellisiä laitteita. Alueelle halutaan perustaa teknologiakeskuksia, jotka kehittäisivät metallinjalostustekniikkaa, robotiikkaa, puolijohteita, nanomateriaaleja ja aurinkoenergiaa. (Erytistalousaluehallinto 2010b.)

5.8 Suomalainen liiketoiminta Leningradin alueella

Suomalaiset yritykset aloittivat toimintansa Leningradin alueella jo 1980-luvun lopussa, kun Gorbatšovin perestroika mahdollisti suomalais-venäläisten yhteisyritysten perustamisen. Nämä yritykset nauttivat huomattavia taloudellisia etuisuuksia. Yhteisyrityksiä perustettiin etenkin kaupan, kuljetuspalveluiden, rakentamisen ja puuteollisuuden aloille. Pian kävi kuitenkin ilmi, että Venäjän taloudellinen ilmapiiri oli tuohon aikaan tehokkaan liiketoiminnan harrastamiseksi liian haasteellinen. Yhteisyritykset olivat myös alttiita erilaisiin toimijoiden välisiin sisäisiin konflikteihin, jotka usein johtivat ulkomaisten investoijien kannalta epäsuotuisiin lopputuloksiin. (Helsingin Sanomat 2008b.)

Uuden vuosituhatosen alkuvuosista lähtien taloudellinen tilanne Leningradin alueella ja Venäjällä kokonaisuudessaan on kehittynyt merkittävästi ja suomalaiset yrittäjät ovat kiinnostuneet entisestään Leningradin alueesta liiketoimintaympäristönä. Alueella onkin useita merkittäviä etuja verrattuna sen naapuri-alueisiin. Toisin kuin Pietarin kaupungissa, Leningradin alueella on paljon vapaata ja halpaa maapinta-alaa, mukaan lukien suuri määrä käyttämättömiä teollisuusalueita. Novgorodiin verrattuna Leningradin alueella vallitsee poliittisesti vakaat olosuhteet, ja sillä on myös vahvat kontaktit federaatiotasoon. Toisin kuin Karjalan tasavallassa, Leningradin alue on tarjonnut vuodesta 1997 lähtien

sijoittajille konkreettisia rahallisia houkuttimia. Lisäksi, päinvastoin kuin naapuri-alueensa, Leningrad on Sosnovyi Borin ydinvoimalansa ansiosta omavarainen energian suhteen. Kaikki nämä houkuttelevat tekijät ovat muokanneet alueesta, etenkin sinne suuntautuneiden investointien osalta, yhden Venäjän menestyssekkäimmistä. (Helsingin Sanomat 2008b.)

Suomalaiset yritykset ovat viime vuosina muodostuneet yhdeksi aktiivisimmista ulkomaisista investoijista Leningradin alueella. Tilastotietojen mukaan suomalaisten osuus ulkomaisten investointien kokonaiskertymästä alueella elokuun lopussa 2008 oli 17,5 %. Tästä huolimatta määrä saattaa olla aliarvioitu, koska eräät suomalaiset ja muut ulkomaiset yritykset suosivat Venäjälle menevissä sijoituksissaan muissa maissa (etenkin Alankomaissa ja Kyproksella) toimivien sisaryhtiöiden käyttöä, ja näissä tapauksissa investoinnit lasketaan tuleviksi näistä kolmansista maista. Lisäksi suomalaisten yritysten venäläisten sisaryhtiöiden tekemiä investointeja ei myöskään lasketa suomalaisiksi investoinneiksi. Seurauksena Suomen todellinen osuus kokonaisinvestoinneissa voi olla hyvinkin aliarvioitu. (Helsingin Sanomat 2008b.)

Leningradin alueella toimivien suomalaisyritysten lista on vaikuttava. Vanhimpien yritysten joukosta voi nimetä YITLentekin ja Helkama Forste Viipurin. Vuoden 2002 jälkeen alueelle tulleiden suomalaisyritysten joukosta voi nimetä Fortumin, Metsä Botnian, UPMKymmenen, Stora Enson, Onnisen, Atrian, Fazerin, Valion sekä Nokian Renkaat. Tulisi myös huomioida, että useissa tapauksissa suomalaiset yritykset ovat valinneet liiketoimintansa toteuttamiseksi muita Venäjän alueita, koska Leningradin alueesta on tullut liiketoiminnan kannalta suhteellisen kallis alue (esimerkiksi työntekijäkustannusten takia). Tämän seurauksena jotkut suomalaiset yritykset ovat alkaneet kehittää liiketoimintaansa suhteellisesti halvemmilla idän ja etelän alueilla. (Helsingin Sanomat 2008b.)

5.9 Kaliningradin talouden kehitys

Maailman talouskriisi on heikentänyt Kaliningradin alueen talouden kasvua lyhyellä tähtämellä. Kasvun hidastuminen tuli selväksi vuoden 2008 ensimmäisellä puoliskolla jo ennen kuin maailmanlaajuinen finanssikriisi iski Venäjälle.

Vaikka suurin osa talouden tunnusluvuista päättyi positiiviseksi, mikä johtui siitä, että kriisin koko paino iski alueelle vasta vuoden viimeisen kahden ja kolmen kuukauden aikana, sillä oli vain rajallinen vaikutus vuosittaisiin tunnuslukuihin. Tämän lisäksi ruplan raju heikkeneminen vuoden 2008 lopussa ja vuoden 2009 alussa kasvatti hintoja, joita paikalliset tuonninjalostusyritykset joutuvat maksamaan ulkomaisista komponenteista ja raaka-aineista. Tämä luonnollisesti vähensi niiden kysyntää.

Taulukko 5.8.1 Kaliningradin alueen ja Suomen välinen kauppa, miljoonaa dollaria (Helsingin Sanomat 2008a.)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kaliningradin kokonaisvienti	492	1082	1688	2449	5269	1323
Vienti Suomeen	9,3	12	148	134	317	9,1
Suomen osuus viennistä, %	1,9	1,1	8,8	5,5	6,0	0,7
Kaliningradin kokonaistuonti	2031	2963	3909	5200	8129	9884
Tuonti Suomesta	17,8	28,2	27,6	37,2	47,6	70,2
Suomen osuus tuonnista, %	0,9	1,0	0,7	0,7	0,6	0,7

Yhteenvedona voidaan sanoa, että Kaliningradin talous kohtaa vaikeita aikoja, ja taloudellisen aktiviteetin väheneminen tulee todennäköisesti olemaan merkittävämpää kuin Venäjällä keskimäärin. (Helsingin Sanomat 2008a.)

5.10 Kaliningradin lääni ja Suomi

Maantieteellisesti Kaliningradin alue ja Suomi ovat läheisiä naapureita, joita yhdistää Itämeri. Kaliningradin ja Helsingin välimatka on noin 660 km, kun taas Kaliningradin ja Moskovan välimatka on yli 1000 km. Kaliningradia ja Moskovaa erottavat myös Liettua ja Valkovenäjä. Samaan aikaan Kaliningrad ja Helsinki tuntuvat olevan varsin kaukaisia naapureita taloudellisten suhteiden näkökulmasta: alueilla ei ole ollut huomattavia taloudellisia yhteyksiä. Huomattavin merkki tästä on alueen ja Suomen välinen vähäinen kauppa, vaikka Kaliningradin vienti Suomeen nousi rajusti vuonna 2005 (12-kertaisesti edellisvuoteen

verrattuna) ja säilyi melko korkeana seuraavan kahden vuoden ajan, kasvu oli seurausta Kaliningradin kautta kulkevasta öljyn ja öljytuotteiden rahtauksesta Suomeen. Tämä kauttakulku raportoitiin tuolloin Kaliningradin omana vientinä. Sen jälkeen kun tilastollisia menetelmiä muutettiin, Suomen osuus Kaliningradin viennistä putosi 0,7 prosenttiin (vuonna 2008). Jos kauttakululiikenne jätetään huomioimatta, niin Suomen osuus Kaliningradin ulkomaankaupasta on alle yhden prosentin. Suomen investoinnit Kaliningradiin ovat myös hyvin pieniä. (Helsingin Sanomat 2008a.)

Viime vuosina tilastolliset julkaisut Kaliningradstatilta eivät listaa saatuja investointeja Suomelta erikseen, vaan sijoittavat ne ryhmään ”muut”, sillä niiden osuus on melko lailla mitätön. Suomalaiset yritykset eivät myöskään kuulu Kaliningradin Ulkomaisten Sijoittajien Yhdistykseen. Monet asiantuntijat eivät pysty nimeämään yhtään suomalaista yritystä, joka olisi sijoittanut Kaliningradiin. (Helsingin Sanomat 2008a.)

Miksi taloudelliset kontaktit Kaliningradin ja Suomen välillä sitten ovat niin rajallisia? Tälle on useita syitä ja monet niistä liittyvät historiaan ja maantieteeseen. Vaikka Kaliningrad sijaitsee suhteellisen lähellä Suomea, muut Luoteis-Venäjän alueet ovat vielä lähempänä. Mikä tärkeämpää, näillä alueilla on luonnonvaroja, joita Suomen talous tarvitsee, kuten metsää, öljyä ja mineraaleja, ja alueet tarjoavat läheisen ja helpon markkinan suomalaisille yrityksille. Pietarin väestö yhdessä Leningradin alueen kanssa kattaa yli 6 miljoonaa henkeä. Pietarista tuli suomalaisten yritysten pääportti Venäjän markkinoille Neuvostoliiton aikana. Nämä tekijät puuttuvat Kaliningradista. Läänillä ei ole luonnonvaroja, jotka kiinnostaisivat suomalaisia yrityksiä: jopa Kaliningradin sellu- ja paperitehtaat joutuvat ostamaan puun Venäjän Suomen läheisiltä seuduilta. Suomen ja Kaliningradin välillä ei ole suoria lentoja tai lauttareittejä. Ruotsi ja Saksa ovat olleet paljon Suomea aktiivisempia, mitä tulee tekniseen avustukseen ja kontaktien luomiseen alueellisten ja paikallisten viranomaisten kanssa. Kuluttajamarkkinana Kaliningrad on liian pieni houkutellakseen erillisiä laajentumissuunnitelmia. Kaliningradin asukkaat matkustavat mieluummin läheiseen Puolaan, Liettuaan tai Saksaan liiketoiminta- ja lomamatkoille. Kuluttajatuotteet näistä maista ovat pal-

jon tutumpia Kaliningradin väestölle kuin niiden suomalaiset vastineet. (Helsingin Sanomat 2008a.)

Yhteenvedona voidaan sanoa, että taloudellisen yhteistyön vähyys Kaliningradin ja Suomen välillä on ymmärrettävää – taloudelliset, maantieteelliset ja historialliset realiteetit ovat johtaneet nykytilanteeseen. Tämän vuoksi on epätodennäköistä, että suomalaiset yritykset päättäisivät yhtäkkiä rynnätä Kaliningradiin. Tästä huolimatta kaupan ja investointien nopea kasvu Suomen ja Venäjän välillä, suomalaisten yritysten asteittainen maantieteellinen laajeneminen Venäjälle, ja Kaliningradin erityinen verojärjestelmä investoijille luovat edellytykset alueen tarkempaan tarkkailuun suomalaisten yritysten osalta. (Helsingin Sanomat 2008a.)

5.11 Kaliningradin erikoistalousalue

Kaliningrad on erityinen paikka jo sijaintinsa vuoksi, se on erillinen maa alue jolla ei ole yhteistä rajaa suuren Venäjän kanssa. Kaliningradilla on hallinnolliset oikeudet ja se kuuluu vapaakauppa-alueeseen. Kaliningrad on hyvä paikka yrityksille, jotka haluavat laillisesti välttää Venäjän tullin ja sen verot.

Kaliningradiin tuodaan paljon osia ja alueella kootaan mm. ulkomaalaisten konsernien autoja. (Liuhto 2009.)

Kaliningradissa erikoistalousalue antaa yrityksille verovapaan toiminnan ensimmäiset kuusi vuotta, minkä jälkeen ne maksavat veroa, mutta se on puolet pienempi kuin normaali vero. Näiden oikeuksien ansaitsemiseksi on sijoitettava vähintään 150 miljoona ruplaa (noin 4 miljoona euroa) kolmen vuoden aikana. Lähivuosien suurimmat investoinnit on suunnattu soijan käsittelyyn, muovien tuotantoon ja logistiikkaan liittyviin hankkeisiin. (Liuhto 2009.)

Kaliningradin on tullut myös kaksi uutta erikoistalousaluetta, jotka liittyvät matkailuun ja rahapeleihin. (Liuhto 2009.)

Matkailun alue perustettiin vuonna 2007, ja se on sijoitettu Kuuriin. Tämä alue keskittyy luonnon ja vapaa-ajan matkailuun. Vaikka sijainti onkin erinomainen,

tuskin alueelle tulee suurta turistivirtaa. Vuonna 2006 Kaliningradissa oli venäläisiä matkailijoita 275 000 ja ulkomaalaisia 80 000. Puolet ulkomaalaisista on saksalaisia, ja Baltian maista ja Puolasta tuli 30 % matkailijoista. (Liuhto 2009.)

Uhkapelialueen kohtalo on vielä hämärän peitossa, koska kohteiden rakentamista ei ole edes aloitettu. Kaliningrad voisi hyötyä uhkapeleistä, mutta alueen luominen on vielä epävarmaa. Monet uskovat, että uhkapelilaki on väliaikainen ja se tullaan peruuttamaan, siksi investointi kasinoihin on melkoinen riski. (Liuhto 2009.)

5.12 Kaliningradin turistialue

Kaliningradin matkailu- ja virkistysalue sijaitsee 67 km²:n suuruisella erikoistalousalueella. Hankkeen tarkoituksena on nostaa Kaliningradin erikoistalousalueen houkuttelevuutta. Ulkomaisten investointien määrää pyritään lisäämään ja kehittämään ekologista matkailua alueella.

Ekologisen matkailun lisäksi on tarkoitus kehittää hyvinvointimatkailua, vesi- ja polkupyöräturismia sekä kiertoajelua.

Ennen vuotta 2016 alueelle investoidaan 5,82 miljardia ruplaa. Alueelle on suunnitteilla rakentaa lastenterveyskeskus, kansainvälinen ympäristöleiri, kansainvälinen koulutuskeskus, vesipuisto, majoitusalue 4000 hengelle, purjeverenkerho ja muita palvelukeskuksia. (Eryityistalousaluehallinto 2010c.)

Pietarin ja Kaliningradin alueet herättävät mielenkiintoa suomalaisissa yrityksissä mm. läheisen sijaintinsa vuoksi. Alueilta on hyvät yhteydet länteen, verrattuna muihin Venäjän erikoistalousalueisiin. Pietarin ja Kaliningradin alueiden varalle on luotu paljon erilaisia kehityssuunnitelmia, ja aika näyttää, kuinka suuri osa suunnitelmista toteutuu lähitulevaisuudessa ja mikä osa jää suunnitelmattomalle.

Ulkomaalaiset jatkavat edelleen investointeja Pietarin ja Kaliningradin alueisiin, mikä kohottaa alueiden taloutta. Myös moni suomalainen yritys laajentaa toimintaa näille alueille, koska alueiden markkinat ovat valtavat Suomeen verrattuna. Kaliningrad laajentaa aktiivisesti matkailutoimintaa ja uskoo näin saavansa alu-

eelle turistivirtaa, ponnistuksista huolimatta alueesta tuskin tulee turistiryssä, varsinkaan ulkomaalaisten turistien ryntäystä alueelle ei tule todennäköisesti tapahtumaan.

6 EMPIIRINEN TUTKIMUS

Tutkimusta varten laadin sähköisen kyselylomakkeen suomalaisille yrityksille, joilla on toimintaa Venäjällä, Pietarin alueella. Yritystiedot on saatu Suomalais-Venäläisen kauppakamarin ylläpitämästä yrityslistasta Suomalaiset yritykset ja edustustot Pietarissa 1.9.2010. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää Venäjälle etabloituneiden suomalaisyritysten tietoa Venäjän erikoistalousalueista, toiminnasta erikoistalousalueilla sekä sitä, kaipaavatko yritykset lisää tietoa alueista. Tämän tutkimuksen tavoitteena on auttaa ymmärtämään, toimivatko Venäjän erikoistalousalueet todella niin hyvin kuin monessa lähteessä annetaan ymmärtää. Vaikka listasta saadut yritykset ovat suomalaisia, monen yrityksen johdossa on venäläisiä, tämän vuoksi kyselylomake käännettiin myös venäjän kielelle. Näin saatiin molempien osapuolten näkemys Venäjän erikoistalousalueista. Kyselylomakkeisiin voi tutustua tarkemmin tämän opinnäytetyön liiteosiossa.

6.1 Kyselylomake

Kun aloitin kyselylomakkeen laatimisen, tarkoituksena oli luoda mahdollisimman yksinkertainen lomake, joka on looginen ja johon on nopea ja helppo vastata. Tämän takia päädyin tekemään sähköisen lomakkeen. Sähköisen lomakkeen edut paperiversioon verrattuna ovat nopeus, helppous ja edullisuus. Kustannuksia ei tullut lainkaan, koska lähettäminen ja tulosten vastaanottaminen tapahtui sähköpostin kautta. Lomakkeen käsittely oli nopea, ja kysely oli helppo toteuttaa. Kyselylomakkeessa esitettiin kaikkiaan 14 kysymystä, joista viisi oli avoimia ja vastaajat saivat itse kirjoittaa erikoistalousalueisiin liittyviä näkemyksiä. Aluksi kysyttiin, onko yrityksellä ylipäätään tietoa erikoistalousalueista ja onko sillä mahdollisesti toimintaa kyseisillä alueilla. Sen jälkeen pyrittiin selvittämään, mitä tietoja yritykset kaipaavat Venäjän erikoistalousalueista ja onko tarvetta alueiden markkinoinnin tehostamiseen. Lopuksi vastaajille annettiin

mahdollisuus vapaaseen sanaan, jolloin he voivat kertoa omia mietteitään Venäjän erikoistalousalueista.

6.2 Kyselyn toteutus

Opinnäytetyötä varten laadittu kyselylomake oli valmis lähetettäväksi joulukuun puolella välissä 2010. Kyselyä ei kuitenkaan lähetetty vielä joulukuussa, koska pelättiin, että yrityksillä on vuoden lopussa ruuhkaa ja kyselylomake helposti hukkuu muiden viestien joukkoon ja sen takia vastauksia tulee liian vähän. Lomake lähetettiin lopulta 25. tammikuuta 2011 ja pyydettiin vastaamaan lomakeeseen 1. helmikuuta 2011 mennessä. Kaiken kaikkiaan kyselylomake lähetettiin 300:lle eri yritykselle ja edustustolle. Tiedot yrityksistä oli saatu, kuten edellä jo mainittiin Suomalais-Venäläisen kauppakamarin ylläpitämästä yrityslistasta Suomalaiset yritykset ja edustustot Pietarissa 1.9.2010. Määräajan umpeuduttua, kysely lähetettiin 2. helmikuuta uudestaan vastaamatta jättäneille yrityksille ja pyydettiin vastaamaan kyselyyn 9. helmikuuhun mennessä.

Ongelmaksi muodostuivat yrityksissä olevat vahvat torjuntaohjelmat, joten kysely ei mennyt läpi kaikille kolmellesadalle yritykselle. Toinen ongelma oli vanhentuneet tai muuttuneet sähköpostiosoitteet. Saatu lista yrityksistä oli melko tuore, mutta yritysmaailmassa asiat vaihtuvat nopeasti, kuten sähköpostiosoitteet. Kaiken kaikkiaan lomake meni perille 127:ään eri yritykseen, joista vastasi 21 yritystä, näin ollen vastausprosentiksi muodostui 16,5 %.

Ennen kyselyä opinnäytetyön teoriaosuus oli jo valmis, mikä auttoi paremmin hahmottamaan kokonaiskuvaa ja teoriaa, jolloin empiriaosuuden sovittaminen oli helpompaa. Vastauksia kyselyyn ei tullut toivottua määrää, mutta niitä oli ihan riittävästi kokonaiskuvan hahmottamiseen. Suurin osa vastauksista oli suomen kielellä, mutta myös venäjänkielisiä vastauksia saatiin. Pienen vastausprosentin vuoksi tutkimuksesta saatuihin tuloksiin ei voitu luottaa täysin. Tutkimuksessa kävi kuitenkin hyvin ilmi ongelmat, joita yritykset kokevat toimissaan Venäjän erikoistalousalueilla.

6.3 Tulosten analysointi

Opinnäytetyön kyselyvastausten analysoinnissa päädyttiin käyttämään Excel-ohjelmistoa, toisena vaihtoehto oli SPSS-ohjelmisto. Excel valittiin sen helppokäyttöisyyden vuoksi. Vastauksia kyselyyn on tullut 21 kpl. Määrä ei ollut kovin suuri, joten vastauksia oli helppo käsitellä yksinkertaisen ja tutun Excel-ohjelman avulla. Tarvittavien tulosta havainnollistavien kuvioiden laatiminen onnistuu myös Excelillä.

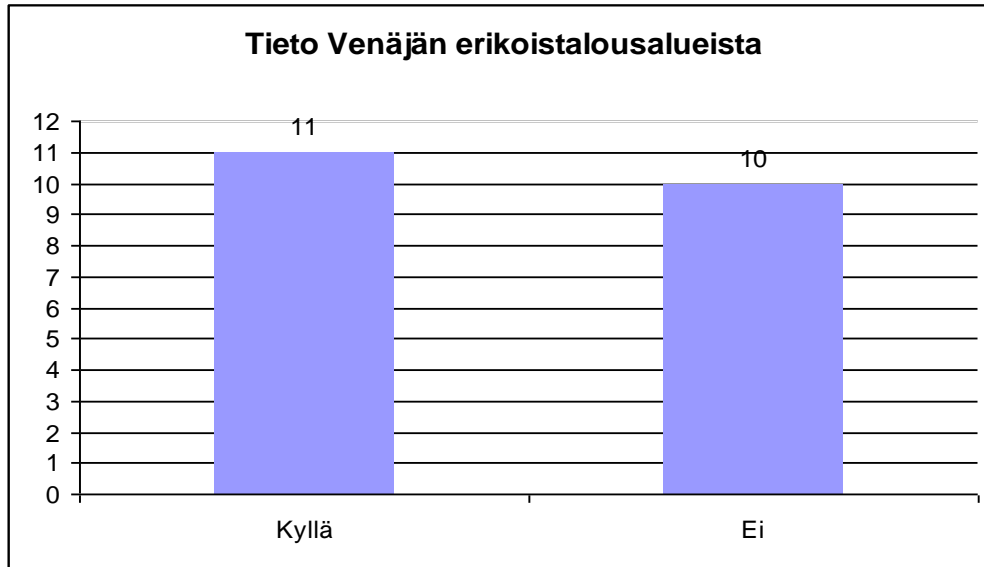
Kyselylomakkeen suurimpaan osaan kysymyksistä on vastattu hyvin ja perusteellisesti, monivalintakysymykset oli lähes kaikki hyvin täytetty, mutta joitakin tyhjiäkin kohtia oli tullut vastaan. Avointen kysymysten kentät moni vastaajista jätti tyhjiksi tai vastaukset olivat lyhyitä, mutta joukosta löytyi myös hyviä ja perusteellisia vastauksia. Kuten edellä mainittiin, lomake oli kaksikielinen ja vastaamaan pääsi sekä suomeksi että venäjäksi. Suurimmaksi osaksi vastaukset olivat suomenkielisiä, joukosta löytyi myös venäjänkielisiä vastauksia, mikä on hyvä asia, koska saatiin kuulla venäjänkielisten henkilöiden näkemyksiä Venäjän erikoistalousalueista.

7 KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa käsitellään tätä opinnäytetyötä varten tehdyn sähköisen kyselylomakkeen tuloksia. Vastauksia on tullut yhteensä 21 kappaletta, mikä sinänsä on ihan riittävä määrä, jotta saataisiin yleiskuva Venäjälle etabloituneiden suomalaisyritysten Venäjän erikoistalousalueiden tietämyksestä. Ensin analysoidaan kyselystä saatujen vastauksien perusteella suomalaisten yritysten tietoa Venäjän erikoistalousalueista. Tämän jälkeen käydään läpi alueen edut markkinointinäkökulmasta sekä alueiden hyödyntäminen vastanneiden yritysten näkökulmasta. Lopuksi tarkastellaan yritysten kokemuksia Venäjän erikoistalousalueista ja toimimisesta näillä alueilla. Osa tuloksista havainnollistetaan myös kuvioita apuna käyttäen.

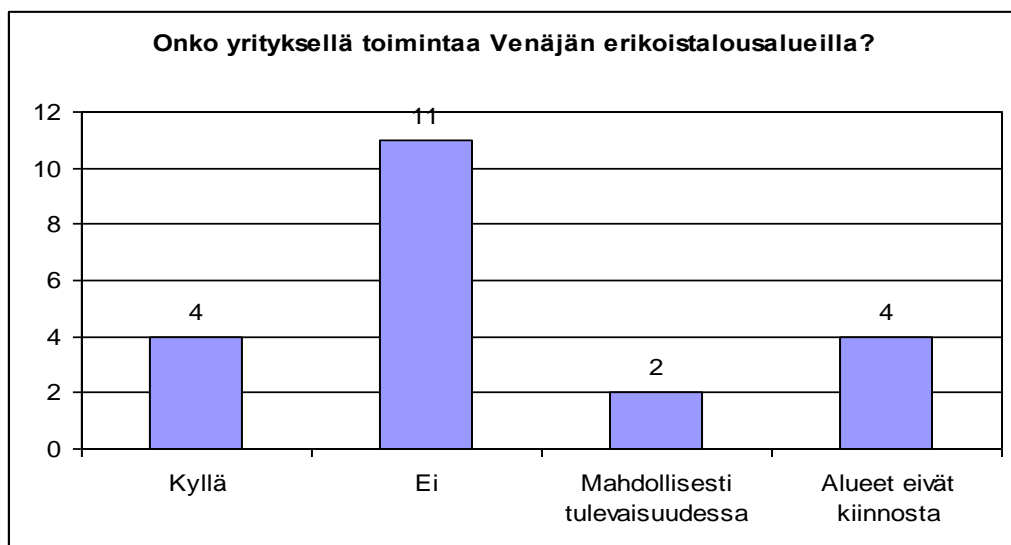
7.1 Suomalaisen yritysten tietämys Venäjän erikoistalousalueista

Tässä kappaleessa käydään läpi Venäjälle etabloituneiden suomalaisten yritysten tietämystä Venäjän erikoistalousalueista.

Kuvio 7.1.1 Yritysten tietämys Venäjän erikoistalousalueista

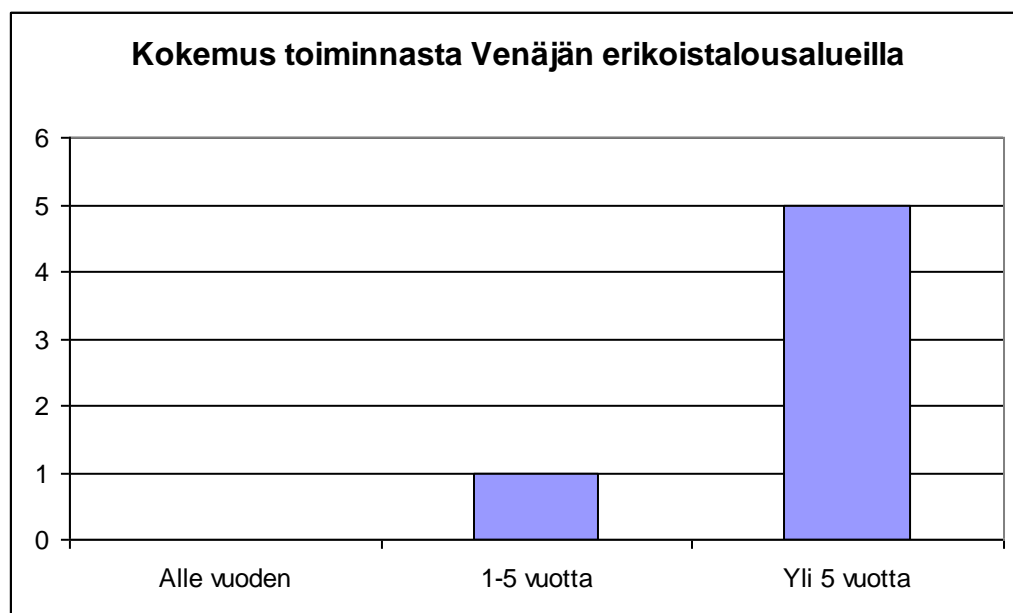
Venäjälle etabloituneilla suomalaisten yritysten tieto Venäjän erikoistalousalueista (kuvio 7.1.1) on jakautunut tasaisesti. Kymmenellä yrityksellä ei ollut vastauksien perusteella tietoa alueista, kun taas 11 yritystä tiesi alueiden olemassaolosta.

Kuvio 7.1.2 Yritysten toiminta Venäjän erikoistalousalueilla

Kysymykseen Onko yrityksellä toimintaa Venäjän erikoistalousalueilla? (kuvio 7.1.2) oli neljä vastausvaihtoehtoa. Enemmistöllä vastanneista ei ollut toimintaa alueilla, neljää yritystä alueet eivät kiinnostaneet ja kaksi yritystä oli sitä mieltä, että alueet saattaisivat mahdollisesti kiinnostaa tulevaisuudessa. Positiivista oli se, että vastanneiden joukosta löytyi myös neljä yritystä, joilla on toimintaa Venäjän erikoistalousalueilla. Kaikilla vastanneista yrityksistä, joilla on toimintaa Venäjän erikoistalousalueilla, (yhtä lukuun ottamatta), toiminta sijoittui Pietarin erikoistalousalueelle. Yhdellä yrityksellä oli toimintaa Jelabugan alueella Tatars-tanin tasavallassa Venäjällä.

Ei ollut yllättävää, että yritysten toiminta on sijoittunut pääasiallisesti Pietarin alueelle. Yksi syy tähän on Pietarin edullinen sijainti Suomen kannalta. Toinen syy Pietarin alueen suosioon on haastateltavien joukko. Yritystiedot on saatu, kuten edellä on jo mainittu, Suomalais-Venäläisen kauppakamarin ylläpitämästä yrityslistasta Suomalaiset yritykset ja edustustot Pietarissa. Näin ollen kyselyyn vastasivat suurimmaksi osaksi Pietarissa toimivat yritykset.

Kuvio 7.1.3 Suomalaisten yritysten kokemus Venäjän erikoistalousalueista

Kuviossa 7.1.3 käy hyvin ilmi, että kysymykseen Miten pitkä kokemus yrityksellä on Venäjän erikoistalousalueilla toimimisesta? vastanneet yritykset ovat toimineet yli viisi vuotta kyseisillä alueilla. Yhdellä yrityksellä on alle viiden vuo-

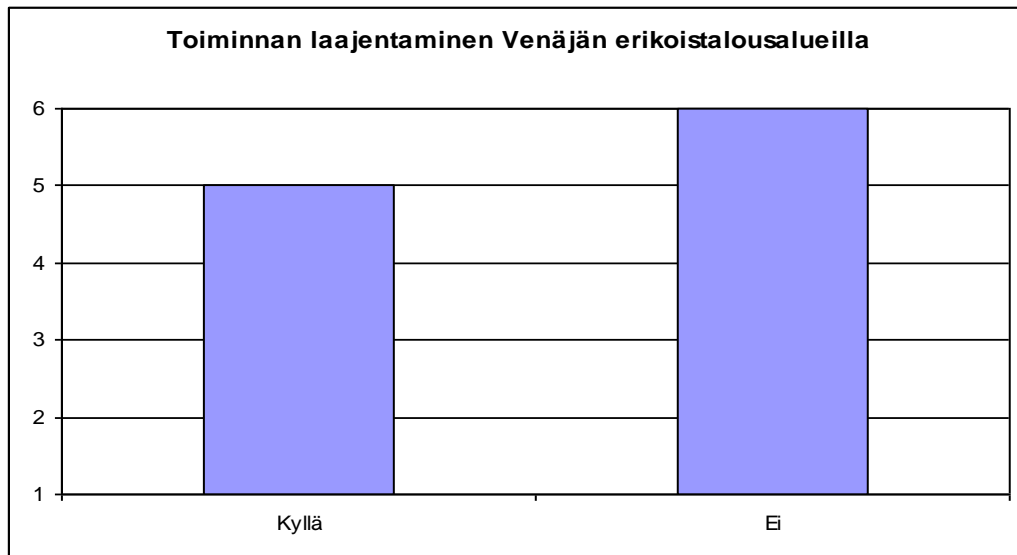
den kokemus ja alle vuoden kokemuksen omaavia yrityksiä ei ollut yhtään vastanneiden joukossa. Näiden tulosten perusteella viimeisen vuoden aikana Venäjän erikoistalousalueiden etuja hyödyntämään ei ole tullut paljoakaan uusia yrityksiä.

7.2 Alueiden edut, markkinointi ja hyödyntäminen

Seuraavaksi käydään läpi Venäjän erikoisalueiden tuomia etuja yritysten näkökulmasta ja tarkastellaan, onko yrityksillä mahdollisesti käytössä Venäjän erikoisalueisiin erikoistunut asiantuntija. Tämän jälkeen analysoidaan vastaukset kysymyksiin erikoistalousalueiden hyödyntämisestä, tiedon saatavuudesta ja markkinoinnista.

Aikaisemmin, luvussa kolme, on kerrottu alueiden tuomista kaupallisista, taloudellisista ja verokannustimista alueilla ja luvussa viisi kerrotaan tullieduista Pietarin alueella. Kyselytutkimuksessa yrityksille esitettiin kysymys alueiden tuomista eduista. Vastauksien perusteella alueet ovat tuoneet suomalaisille yrityksille mm. kustannussäästöjä tulli- ja veroetujen kautta. Yksi yritys ilmoitti toimivansa edustuston alla, mikä ei ole tuonut sille etuja, eikä monella yrityksellä ei ollut suoranaista tietoa siitä, mitä etuja alueet niille tarjoavat.

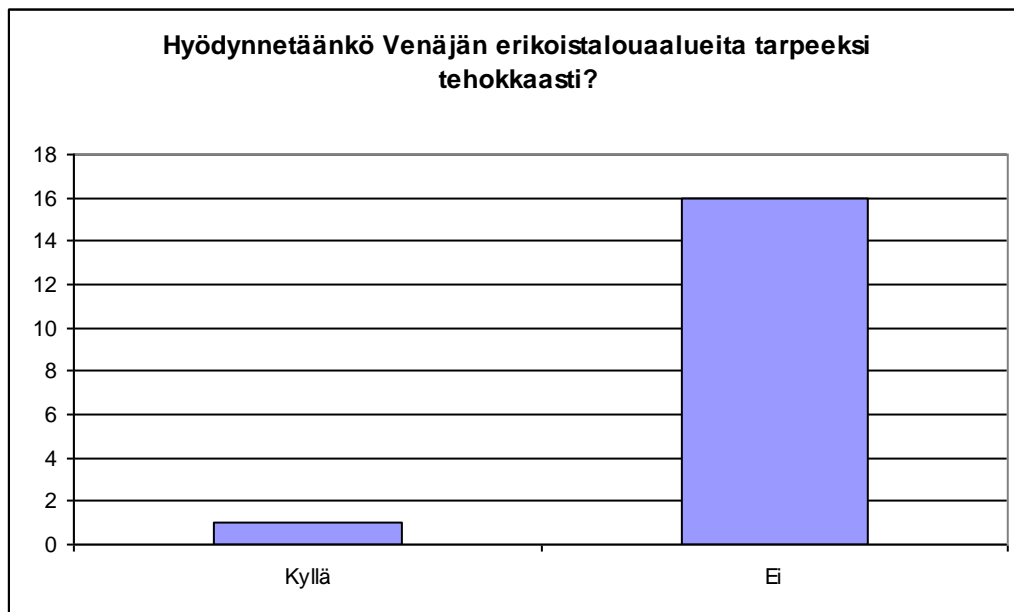
Kuviosta 7.2.1 tarkastellaan yritysten aikomuksia laajentaa toimintaa Venäjän erikoistalousalueilla. Vastauksien perusteella voidaan todeta, että noin puolet tähän kysymykseen (kysymys 7) vastanneista yrityksistä aikoo edelleen laajentaa toimintaansa Venäjän erikoistalousalueilla. Loput kyselytutkimukseen vastanneista yrityksistä ei puolestaan ollut aikeissa laajentaa toimintaa alueille.

Kuvio 7.2.1 Onko yrityksellänne tarkoituksena laajentaa toimintaa Venäjän erikoistalousalueilla?

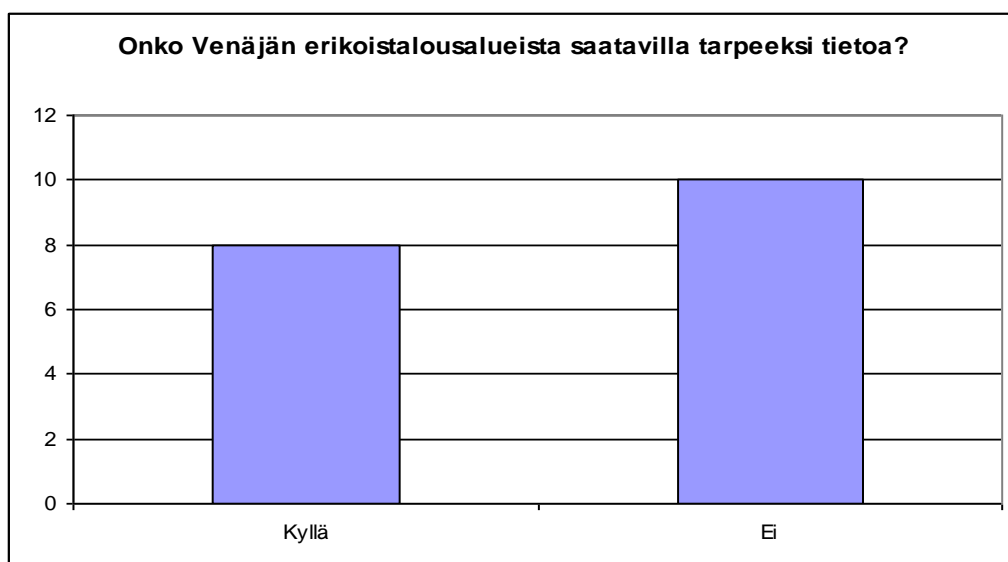
Venäjän erikoistalousalueilla toimiminen ja etujen saaminen voi olla paikoin hankalaa esimerkiksi byrokratian takia, ja tämän takia yrityksiltä kysyttiin (kysymys 6), käyttävätkö ne mahdollisesti Venäjän erikoistalousalueisiin erikoistunutta asiantuntijaa. Yhdeksän yritystä vastasi tähän kysymykseen, eikä yhdelläkään ollut käytössä alueiden asiantuntijaa yrityksen sisällä. Mikään vastanneista yrityksistä ei ole käyttänyt konsulttiyritysten asiantuntijoita, eikä niillä ole tulevaisuudessa tarkoitusta palkata kyseisen alan ammattilaista.

Lähes kaikki yritykset olivat sitä mieltä, että Venäjän erikoistalousalueita ei hyödynnetä tarpeeksi tehokkaasti. Alueiden tehoton käyttö käy ilmi luvussa neljä, jossa kerrotaan alueiden vajaakäytöstä. Suurin osa alueista tuottaa nyt enemmän suunnitelmia kuin oikeata tulosta. Näin ollen vastanneet yritykset ovat lähes poikkeuksetta samaa mieltä alueiden heikosta hyödyntämisestä. Tämä näkyy hyvin kuviossa 7.2.2.

Kuvio 7.2.2 Venäjän erikoistalousalueiden hyödyntäminen

Myös kysymyksessä 9, jossa kysyttiin, miten suomalaiset yritykset saavat tietoa Venäjän erikoistalousalueista, mielipiteet jakoutuivat tasaisesti. Kahdeksan vastanneesta yrityksestä oli sitä mieltä, että tietoa on ihan tarpeeksi, kymmenen yritystä puolestaan koki, että tietoa on saatavilla liian vähän. Laajempi tietopaketti alueista palvelisi yrityksiä paremmin.

Kuvio 7.2.3 Onko suomalaisille yrityksille saatavilla tarpeeksi tietoa Venäjän erikoistalousalueista?

Yksi syy alueiden huonoon menestykseen on heikko markkinointi. Tästä on mainittu luvussa neljä, jossa tarkastellaan (Liuhdon 2009) tekemää SWOT-analyysiä. SWOT-analyysi jaetaan neljään osaan: vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. Venäjän erikoistalousalueiden markkinointi mainittiin, kun tarkasteltiin heikkouksia. Liuhdon mukaan erityisalueiden markkinointi on erittäin heikkoa Venäjän sisällä ja täysin olematonta sen ulkopuolella. Samaa mieltä Liuhdon kanssa ovat myös kyselyyn vastanneet Venäjälle etabloituneet suomalaiset yritykset. Kyselyn mukaan (kysymys 10) 13 yritystä piti Venäjän erikoistalousalueiden markkinointia heikkona, ja ne olivat markkinoinnin tehostamisen kannalla. Viisi yritystä piti markkinointia tarpeeksi tehokkaana, mikä on positiivinen asia Venäjän erikoistalousalueiden kannalta ja kertoo, että markkinointi on mennyt perille osalle yrityksistä.

7.3 Yritysten kokemuksia Venäjän erikoistalousalueista

Tässä kappaleessa pyrittiin selvittämään, mitä tietoa yritykset kaipaavat Venäjän erikoistalousalueista ja miten tieto alueista tavoittasi yritykset parhaiten. Kysyttiin alueiden positiivisista ja negatiivisista piirteistä ja lopuksi annettiin yrityksille vapaa sana, jossa he voivat itse kertoa mietteitään Venäjän erikoistalousalueista.

Kyselytutkimuksesta saaduista vastauksista voi todeta, että yritykset kaipaavat yhteystietoja Venäjän erikoistalousalueista ja haluavat tietää paremmin eduista, joita alueet tarjoavat, sekä saada enemmän yleistietoa alueiden toiminnasta. Yksi vastanneista yrityksistä kaipasi luetteloja ja kuvausta alueista sekä tietoa mahdollisista uusista projekteista alueilla. Tutkimuksesta (kappale 4) löytyy luettelo Venäjän erikoistalousalueista, josta voi nähdä alueen, sen tyypin, sekä työympäristöalueen.

Haluttiin myös tietää, kuinka ja missä tilanteessa alueita olisi järkevintä käyttää sekä niiden tarjoamista hyödyistä ulkomaalaisille yrityksille. Osalla yrityksistä on venäläinen henkilökunta, joka on asioista perillä, mutta tietoa alueista halutaan saada myös suomeksi ja suomalaisille. Seuraavaksi tarkastellaan paria lainausta yritysten vastauksista kysymykseen (kysymys 11) ”Mitä tietoa Venäjän eri-

koistalousalueista kaipaatte?” ”*Kaiken kokoava paketti olisi hyvä, samoin kuin tietysti vastaavat palvelut, eli että koko byrokratiarumba hoituisi jollain määrättylä ja selkeästi kuvatulla tavalla yhdestä ovesta*”. Edelleenkin suurena ongelmana Venäjällä oleva byrokratia nousi taas pinnalle tässäkin vastauksessa. Seuraavasta vastauksesta voi huomata, että yritykset kaipaavat ihan perustietoa alueista. ”*Missä sijaitsevat ja mitä etuisuuksia saatavilla, lisäksi minkä verran koulutettua ja motivoitunutta työvoimaa alueella yms. perusasioita*”. Näiden lisäksi Venäjällä toimivat suomalaiset yritykset tarvitsevat ajankohtaista ja luotettavaa tietoa voimaan tulleista laista sekä asetuksista.

Suurin osa vastanneista ilmoitti, että tieto Venäjän erikoistalousalueista tavoitaisi heidät parhaiten sähköpostilla. Kuukausittain tuleva tieto uudistuksista helpottaisi toimintaa alueilla. Yksi vastanneista halusi, että asiasta pidetään tilaisuus Pietarissa ja jossakin Suomen kaupungissa. Ehdotettiin myös kursseja tai henkilökohtaista neuvontaa asiasta. Vastanneet eivät halunneet mm. lukea mitään pitkiä byrokratiasta kertovia kirjoja.

Positiivisina piirteinä Venäjän erikoistalousalusta yritykset pitävät mm. vero- ja tullihelpotuksia. Enemmän tuli kuitenkin negatiivista palautetta alueista. Veroetujen tilapäisyys nousi esille vastuksista, kuten myös alueiden heikko infrastruktuuri ja usein hankala sijainti työntekijöiden työssäkäynnin kannalta. Korruptio, ylikova kilpailu ja jatkuvat muutokset säännöksissä huolestuttivat yrityksiä. Osalla yrityksistä oli myös sellainen tunne, että Venäjän valtio tekee kaikkensa kaupan tyrehdyttämiseksi ja vaikeuttamiseksi. Osa piti alueita liian näkyvinä paikkoina, valikoituminen väärinkäytöksen kohteeksi on liian helppoa ja hyötyä on saatavilla ainoastaan erittäin isoissa investoineissa. Alueita verrattiin huonoon kopioon Aasian erityistalousaluekokeilusta. Yksi vastanneista kehui Valko-Venäjää ja kehotti Venäjää ottamaan mallia tästä valtiosta, jossa kaikki byrokratia hoituu luvatussa ajassa, kun taas Venäjällä byrokratian suo on loputon vastanneen mielestä. Kunnollisia yhteisiä sääntöjä ja määräyksiä ei ole ja ne vaihtelevat sen mukaan kenen kanssa puhuu.

Kyselytutkimuksen viimeisessä kysymyksessä (kysymys 14), yrityksille annettiin vapaa sana kertoa omia mietteitään ja näkemyksiään Venäjän erikoistalousalu-

eista. Osa vastanneista piti alueita täysin tarpeettomina suomalaisten yritysten kannalta. Heidän mielestään eduista pääsevät nauttimaan lähinnä isot kokoonpanoyritykset. Rajat on sidottu mm. investoinnin suuruuteen ja liikevaihtoon. Tärkeimpinä pidettiin sektorikohtaisia verohelpotuksia ja mainittiin esimerkkinä Intia, jossa erikoistalousaluejärjestelmä toimii paljon paremmin Venäjään verrattuna. Lakien epätäydellisyys ja rahan valta eivät anna mahdollisuutta harjoittaa Venäjällä rehellistä liiketoimintaa.

Tässä on yksi esimerkkivastaus, joka oli kirjoitettu vapaa sana- kohtaan: ”*Venäjällä ei mikään toimi, mutta kaikki järjestyy. On vanha, mutta toimiva slogan. Joka kerta siellä käydessäni saan aineistoa muistelmiini ja melkein aina kuulen jotain, mitä kukaan länsimaalainen ei voi uskoa todeksi, sellainen se on, iso ja mahtava Äiti-venäjä!*”. Kaikki eivät pidä Venäjän erikoistalousalueita ihan epätoivoisina. Osa uskoo, että byrokratian vähentäminen ja WTO:n jäsenyys sekä oikea markkinoiden ”vapautuminen” voisivat saada alueet toimimaan. Moni on sitä mieltä, että Venäjän pitäisi ottaa enemmän mallia mm. Kiinasta ja luoda todellisia alueita, kuten siellä on tehty. Vastanneiden mielestä hieno sana ”erikoistalousalue” ei vielä sinänsä tuo alueelle menestystä.

8 PÄÄTELMÄT

Tämän opinnäytetyön tutkimus osoitti, että teoria ja käytäntö tässä tapauksessa eivät täysin kohtaa toisiaan. Erikoistalousalueet on hieno hanke, mutta toistaiseksi, kyselytutkimuksesta saatujen tietojen mukaan, vielä heikosti toimiva paketti. Teoriaosuudessa havaittiin, että Venäjällä on yli kaksikymmentä erikoistalousaluetta eri puolella maata, mutta todellisuudessa oikeata tulosta tuottaa vain pari aluetta.

Erikoistalousalueita luodaan ratkaisemaan tiettyjen hallinnollisten alueiden ongelmat maan sisällä, esimerkiksi työttömyystilanteen, huonon sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen. Venäjällä alueita luodaan usein että saataisiin ulkomalaisia sijoittajia ja heidän tietotaitonsa, sekä parantaakseen maan kilpailukykyä

kansainvälisillä markkinoilla. Ongelmaksi muodostuu se, että paperilla erinomaisilta näyttäviä suunnitelmia ei toteuteta niin kuin on suunniteltu, suurin este on byrokratia sekä jatkuvasti muuttuva lainsäädäntö. Alueilla on paljon eri kannustimia sijoittajille, kuten kaupalliset, taloudelliset ja verokannustimet. Kannustimien avulla pyritään houkuttelemaan ulkomaalaisia sijoittajia, mutta tässäkin byrokratia on tiellä ja helpotuksista huolimatta pitää käydä paperisotaa, ennen kuin toiminta saadaan kunnolla käyntiin.

Erikoistalousalueet eivät ole uusi asia maailmalla. Kaikkiialla alueet eivät ole ollut toimivia. Venäjän pitäisikin tarkastella niitä maita, joissa alueet on saatu toimimaan, kuten Kiinassa, ja ottaa niistä mallia. Esimerkiksi offshore-alueita voitaisiin käyttää myös Venäjällä. Tärkeitä kauppakumppaneita kannattaisi houkutella Venäjälle juuri näitä alueita luomalla. Pietari ja Kaliningrad ovat lähellä Eurooppaa, ja ulkomaisia sijoittajia varmasti kiinnostaisi näiden alueiden tarjoamat edut. Asia ei ole tietenkään niin yksinkertainen ja sitä pitäisi tutkia lisää.

Alueiden vahvuuksina voidaan pitää niiden tarjoamia etuja, joista on kerrottu edellä. Tämän lisäksi Venäjällä on paljon hyvin koulutettua työvoimaa ja heikompi palkkataso Euroopan teollisuusmaihin verrattuna, mikä toimii myös hyvänä houkuttimena toiminnan aloittamiseen alueilla. Jos alueista halutaan saada todella toimivia, pitää kehittymisen nopeutua valtavasti nykytasosta, mitä ei ole toistaiseksi vielä tapahtunut. Talouskriisi hidasti alueiden kehitystä eikä ole vielä täyttä varmuutta siitä, lähtevätkö alueet uuteen nousuun, kun tilanne markkinoilla alkaa parantua.

Pietarin ja Kaliningradin alueet ovat kiinnostavia sijoituskohteita Venäjällä suomalaisille yrityksille sijaintinsa vuoksi. Pietarin alue tarjoaa yrityksille mm. tullihelpotuksia, mikä on tärkeä etu suomalaisille yrityksille. Kuitenkin heikon markkinoinnin vuoksi moni yritys ei edes tiedä näiden alueiden olemassaolosta. Markkinointia tulee ehdottomasti tehostaa, jos alueille halutaan saada lisää sijoittajia. Kaliningradissa kootaan ulkomaalaisten konsernien autoja, mikä on ollut tähän asti menestyksekkästä toimintaa. Toimintaa pitäisi edelleen laajentaa, ja näin saataisiin houkuteltua uusia sijoittajia sekä lisää työpaikkoja alueelle. Uusi askel Kaliningradissa on matkailualueen kehittäminen - sijainti on hyvä, mutta alueelle

ei ole toistaiseksi tullut suurta turistivirtaa. Luomalla alueelle hyvä infrastruktuuri, harrastusmahdollisuudet, sekä tehostamalla palvelutasoa ja markkinointia matkailualueesta voi tulla toimiva kokonaisuus.

Tätä opinnäytetyötä varten tehty tutkimus osoitti, että ainoastaan puolella Pietarin alueella toimivista suomalaisista yrityksistä on tietoa Venäjän erikoistalousalueista, mikä puolestaan osoittaa alueiden puutteellista markkinointia. Suurimmalla osalla yrityksistä ei ollut toimintaa erikoistalousalueilla, mikä tarkoittaa, että alueiden toiminta ei vielä ole sillä tasolla, että yritykset alkaisivat tosiaan käyttää alueiden tarjoamia etuja.

Venäjän erikoistalousalueet tarjoavat paperilla valtavasti etuja yrityksille. Todellisuudessa kyselytutkimuksen vastanneet yritykset mainitsivat vain tulli- ja veroedut sekä niiden kautta saatavat kustannussäästöt. Uusien yritysten tuloa alueille rajoittaa byrokratia ja jatkuvasti muuttuva lainsäädäntö. Byrokratian väheneminen ja lainsäädännön stabilisoituminen voisi tuoda alueille paljon uusia asiakkaita. Tämän lisäksi alueiden tehokkuutta pitäisi lisätä, ja samaa mieltä on myös suurin osa kyselytutkimukseen vastanneista yrityksistä. Jotta erikoistalousalueet alkaisivat toimia, kaikki ylimääräinen byrokratia ja jatkuva lainsäädännön muuttuminen on kytkettävä pois. Erikoistalousalueita pitää luoda sellaisille paikoille, missä ne tuottaisivat tulosta, kuten tärkeissä liikennesolmukohdissa.

Kaiken kaikkiaan erikoistalousalueista Venäjällä voidaan saada toimiva kokonaisuus, kuten on onnistuttu tekemään mm. Kiinassa. Hyvä pohja alueille on jo olemassa; kun kaikki turha ja ylimääräinen jätetään pois, niin alueet alkavat tuottaa tulosta ja Venäjän nostaa tasoaan yhä korkeammalle sisämaan ja ulkomaan markkinoilla.

Opinnäytetyön kirjoittaminen oli pitkä ja työläs prosessi. Aluksi ongelmaksi muodostui tiedon saanti. Suomalaisia lähteitä oli hyvin vähän, joten jouduin turvautumaan venäjänkieliseen kirjallisuuteen sekä englanninkielisiin Internet-lähteisiin. Empiirisosuudessa meni paljon aikaa sähköisen kyselylomakkeen tekemiseen. Paljon kysymyksiä jouduttiin karsimaan sekä muuttamaan niiden järjestyttä. Lopulta päästiin yhteisymmärrykseen ja kyselylomake oli valmis lähetet-

täväksi. Ongelmaksi muodostuivat myös yritysten vanhentuneet tai muuttuneet sähköpostiosoitteet huolimatta siitä, että osoitetiedot olivat melko tuoreita. Vahvat torjuntaohjelmat estivät lähettämästä lomaketta kaikille yrityksille, mikä karsii myös vastanneiden määrää.

Työn tekeminen oli mielenkiintoista ja haastavaa. Aiheesta on tehty toistaiseksi vähän tutkimuksia ja opinnäytetöitä suomen kielellä. Tämä tutkimus luo yleiskatsauksen Venäjän erikoistalousalueisiin ja suomalaisten yritysten näkemyksiin alueista. Aihetta voi tutkia vielä lisää: saatujen vastauksien perusteella yritykset kaipaavat alueista toimivaa tietopakettia, joka sisältäisi alueiden yhteystietoja, yleistietoa toiminnasta, luettelon ja kuvausta alueista sekä tietoja uusista projekteista alueilla. Työssäni olen käynyt osittain näitä ongelmia läpi, mutta niitä voisi tarkastella perusteellisemmin ja luoda toimiva paketti Venäjän erikoistalousalueista tietoineen, mikä hyödyttäisi suomalaisia yrityksiä. Yksi vastanneista ehdotti, että Venäjän erikoistalousalueista pidettäisiin tilaisuus Pietarissa tai jossain Suomen kaupungissa. Voi myös ottaa selvää, onko kyseisiä tilaisuuksia jo järjestetty ja kuinka paljon on halukkaita osallistumaan Venäjän erikoistalousalueita käsittelevään tilaisuuteen.

Kaiken kaikkiaan työ oli mielenkiintoinen ja haasteellinen. Työ vastasi moneen kysymykseen ja antaa monta hyvää aihetta tutkia tulevaisuudessa lisää Venäjän erikoistalousalueita erilaisista näkökulmista.

LÄHTEET

Danko T. P. & Okrut Z. M. Svobodnyje ekonomitsheskije zony: Utsheb. posobi-je/ T. P. Danko, Z. M. Okrut.- M:JuNITI, 2000. -328 s.

Erytystalousaluehallinto 2010a. Venäjän taloudellisen kehityksen ja kaupan Mi-
nisteriö: Federal agency for Special Economic zones.
http://spb.rosez.ru/inf_oez/customs_facility/
Vierailtu useita kertoja.

Erytystalousaluehallinto 2010b. Venäjän taloudellisen kehityksen ja kaupan Mi-
nisteriö: Federal agency for Special Economic zones.
http://spb.rosez.ru/inf_oez/development/
Vierailtu useita kertoja.

Erytystalousaluehallinto 2010c. Venäjän taloudellisen kehityksen ja kaupan Mi-
nisteriö: Federal agency for Special Economic zones.
http://www.rosez.ru/?news_id=1346. Vierailtu useita kertoja.

Helsingin Sanomat 2009 Raportti, Joensuun yliopisto- Karjalan tiedekeskus
<http://www.hse.fi/NR/rdonlyres/B6847DA1-7566-43A9-B241-FD6A7B7499A2/0/Len1H2009FIN.pdf> Vierailtu useita kertoja.

Helsingin Sanomat 2008a Raportti, Kaliningradin lääni vuonna 2008. Talouden
puolivuositarkastus, kesäkuu 2008. http://www.hse.fi/NR/rdonlyres/B8719175-3862-4CCE-866C-D0A74B0ABC0F/0/Kaliningrad_2008_FIN.pdf. Vierailtu usei-
ta kertoja.

Helsingin Sanomat 2008b Raportti, Leningradin alue vuonna 2008. Puoli-
vuositarkastus, kesäkuu 2008. http://www.hse.fi/NR/rdonlyres/D85EA078-5A6E-44B8-BDEC-CCEB13960693/0/Leningrad_2008_FIN.pdf. Vierailtu useita kerto-
ja

Idänkaupan vientipalvelut numero 10/2005. Markkinatietoa ja liikenneyrityksiä
<http://www.compiler.fi/ivp-pdf/e-IVP.10.2005.pdf> Vierailtu useita kertoja.

Kartta Venäjän erikoistalousalueista ja niiden sijainnista
http://i.telegraph.co.uk/telegraph/multimedia/archive/01391/Russia-map-SEZs_1391177 Luettu 16.5.2010

Lemeshko M. Svobodnyje zony ne svobodny ot krizisa/ M. Lemeshko// Delovyje
ljudi. -1999. – N 3. – S. 44–46

Liuhto, K. 2009. Special Economic Zones in Russia – What do the zones offer
for foreign firms. Electronic Publications of Pan-European Institute 2/2009.
[http://www.balticseaweb.com/files/files/publications/pan/2009/Liuhto%200209.p
df](http://www.balticseaweb.com/files/files/publications/pan/2009/Liuhto%200209.pdf)

Vierailtu useita kertoja.

Noskov I. N. "Nastojashtshije" rossijskije svobodnyje ekonomitsheskije zony (Kaliningrad, Nahodka, Kalmykija): Utsheb. posobije/ I. Noskov. – M: Nauka, 2000. 208.

Semjonov G. Razvitije svobodnyh i offshornyh zon/ G. Semjonov// Rossijski ekonomitsheski zhurnal. -1995. –N 11. – S. 34–44

Smorodinskaja N. & Kapustin A. Svobodnyje ekonomitsheskije zony: mirovoi opyt i rossijskije perspektivy/ N. Smorodinskaja, A. Kapustin// Voprosy ekonomiki. -1999. – N 12. – S. 126–144.

Vasiljev L. CEZ: mify i deistvitelnost/ L. Vasiljev/ Birzhevyje vedomosti. – 2000. – N 1-2.- S.8

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehittä. Keuruu: Tammi.

Hei

Olen liiketalouden opiskelija Saimaan ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötä aiheesta Venäjän erikoistalousalueet. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Venäjälle etabloituneiden suomalaisyritysten tietämystä Venäjän erikoistalousalueista. Kysely on tarkoitettu suomalaisille yrityksille, joilla on toimintaa Venäjällä. Yritystiedot on saatu Suomalais-Venäläisen kauppakamarin ylläpitämästä yrityslistasta "Suomalaiset yritykset ja edustustot Pietarissa" 1.9.2010.

Pääsette kyselyn alkuun klikkaamalla alla olevaa linkkiä. Aikaa kyselyn tekemiseen menee noin viisi minuuttia. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja kyselyn tulokset analysoidaan nimettömästi. <http://www.go-shopping.fi/lomake>

Pyydän ystävällisesti vastaamaan kyselyyn xx.xx.2010 mennessä.

Kiitos vastauksestanne!

Anton Perttunen
Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous
Venäjän kauppa

Kyselylomake

1. Onko yrityksellänne tietoa Venäjän erikoistalousalueista? Kyllä/ei

2. Onko yrityksellänne toimintaa Venäjän erikoistalousalueella?

- kyllä
- ei
- ei vielä, mutta mahdollisesti tulevaisuudessa tulemme toimimaan Venäjän erikoistalousalueilla
- emme ole kiinnostuneet toimimaan Venäjän erikoistalousalueilla

3. Millä Venäjän erikoistalousalueella yrityksellänne on toiminta?

- Pietarin erikoistalousalueella
 - Kaliningradin erikoistalousalueella
 - Muu Venäjän erikoistalousalue, mikä?
-

4. Miten pitkä kokemus yrityksellänne on Venäjän erikoistalousalueilla toimimisesta?

- alle vuoden
- 1-5 vuotta
- yli 5 vuotta

5. Mitä etuja Venäjän erikoistalousalueet ovat tuoneet yrityksellenne?

6. Onko yrityksellänne käytössä Venäjän erikoistalousalueisiin erikoistunutta asiantuntijaa?

- on yrityksen sisällä
- ei ole käytössä
- ei, mutta aiomme palkata sellaisen
- käytämme konsulttiyrityksen asiantuntijoita

LIITE 1

3 (3)

7. Onko yrityksellänne tarkoituksena laajentaa toimintaa Venäjän erikoistalous-
alueilla?

kyllä/ei

8. Hyödynnetäänkö Venäjän erikoistalousalueita tarpeeksi tehokkaasti? kyllä/ei

9. Onko suomalaisille yrityksille saatavilla tarpeeksi tietoa Venäjän erikoistalo-
usalueista?

kyllä/ei

10. Pitäisikö Venäjän erikoistalousalueiden markkinointia tehostaa? kyllä/ei

11. Mitä tietoa Venäjän erikoistalousalueista kaipaatte?

12. Miten tieto Venäjän erikoistalousalueista tavoittaisi teidät parhaiten?

13. Venäjän erikoistalousalueen positiiviset/negatiiviset piirteet?

14. Omia mietteitänne Venäjän erikoistalousalueista/ ehdotuksia? (vapaa sana)

Добрый день!

Я – студент Сайменского Университета Прикладных Наук (Saimaan ammattikorkeakoulu) и занимаюсь сейчас написанием дипломной работы на тему «Свободные экономические зоны в России». Целью моей работы является обеспечение сотрудничающих с Россией финских предприятий информацией, касающейся свободных экономических зон России. Анкета предназначена для финских предприятий, ведущих дела на территории России. Сведения о предприятиях получены из составленного Финско-Российской торговой палатой списка «Финские предприятия и представительства в Санкт-Петербурге» от 1.9.2010.

Начните отвечать на вопросы анкеты кликнув по гиперссылке внизу этого текста. Ответы на вопросы займут примерно 5 минут. Мы гарантируем конфиденциальность обработки полученной в ходе опроса информации и то, что анализ результатов будет произведён без упоминания названий и имён. <http://www.go-shopping.fi/lomake>

Прошу заполнить предлагаемую анкету до xx.xx.2010

Заранее благодарен!

Антон Перттунен
Сайменский Университет Прикладных Наук
Экономика предпринимательства
Бизнес с Россией

Анкета

1. Имеется ли у Вашего предприятия информация о свободных экономических зонах России? Да/ Нет

2. Занимается ли Ваше предприятие деятельностью в свободных экономических зонах России?

- да
- нет
- пока ещё нет, но в будущем, возможно, будем осуществлять деятельность в свободных экономических зонах России
- мы не заинтересованы в осуществлении своей деятельности в рамках свободных экономических зон России

3. На территории какой именно свободной экономической зоны России действует Ваше предприятие?

- в Санкт-Петербурге
 - в Калининграде
 - В другом регионе России. В каком именно?
-

4. Опыт деятельности Вашего предприятия в свободных экономических зонах России

- менее года
- 1-5 лет
- более 5 лет

5. Какие именно льготы получило Ваше предприятие, осуществляя свою деятельность в рамках свободных экономических зон России?

6. Пользуется ли Ваше предприятие услугами специалиста в области свободных экономических зон России?

- такой специалист имеется среди персонала нашего предприятия

- у нас нет такого рода специалиста/
- не пользуемся услугами такого рода специалиста
- у нас пока нет такого специалиста, но собираемся нанять
- мы пользуемся услугами специалистов консалтинговой компании

7. Намерено ли Ваше предприятие расширять свою деятельность в свободных экономических зонах России?

Да/ Нет

8. Ваше мнение о том, используются ли возможности свободных экономических зон России достаточно эффективно?

Да/ Нет

9. Имеют ли финские предприятия возможность получения достаточной информации о свободных экономических зонах России?

Да/ Нет

10. Следует ли расширить пропаганду свободных экономических зон России?

Да/ Нет

11. Какую именно информацию по данному вопросу Вы хотели бы получить?

12. Какой именно способ получения информации о свободных экономических зонах России Вы предпочитаете?

13. Положительные и отрицательные стороны свободной экономической зоны России.

14. Ваши собственные размышления/ предложения по вопросу об экономических зонах России (вольный текст).

Kuva 1 Venäjän erikoistalousalueet